

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کارگاه پژوهشی

عنوان:

تحلیل تجارب جهانی در خصوص حمایت دولت از بیمه کشاورزی و ارائه الگوی مناسب برای ایران

ارائه دهنده:

مریم اردستانی

گروه پژوهشی:

تجارت و سیاست‌های حمایتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

رئوس مطالب

- کلیات
- مبانی نظری و پیشینه پژوهش
- روش تحقیق
- یافته‌های پژوهش
- پیشنهادات سیاستی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کلیات:

طرح مساله و بیان اهمیت موضوع، سوال‌ها و اهداف پژوهش، فرضیه‌ها

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

طرح مساله و بیان اهمیت موضوع

✓ حمایت از بخش کشاورزی در تمامی کشورهای دنیا مرسوم بوده و با وجود گسترش قوانین سازمان جهانی تجارت در سطح جهانی، مقوله حمایت از بخش کشاورزی ضمن شفاف‌سازی و هدفمندی، همچنان به عنوان یک اصل مسلم و قطعی پذیرفته شده است.

✓ کشاورزی فعالیتی توأم با ریسک است و دامنه گسترده‌ای از ریسک‌ها از جمله ریسک تولید، قیمت یا بازار، ریسک مالی و ریسک انسانی بر درآمد حاصل از تولیدات کشاورزان تاثیرگذار است.

✓ در میان روش‌های متعدد مدیریت ریسک، بیمه کشاورزی به عنوان یک ابزار حمایت غیرقیمتی، جایگاه ویژه‌ای دارد. بیمه، امکان تداوم رشد و توسعه انفرادی کشاورزان و تعدیل تاثیرات اقتصادی ناشی از مخاطرات را فراهم می‌آورد.

✓ در راستای گسترش بیمه کشاورزی (مطالعه، طراحی و اجرای برنامه‌های بیمه)، دولت‌ها نقش و حضور پررنگی از روی اختیار یا اجبار دارند؛ چرا که بیمه کشاورزی جذابیت لازم را برای فعالیت بخش خصوصی صنعت بیمه ندارد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

طرح مساله و بیان اهمیت موضوع

✓ بر اساس نتایج مطالعات انجام شده، رایج‌ترین نوع حمایت بخش دولتی از بیمه‌های کشاورزی، پرداخت یارانه حق بیمه است که مبالغ سنگینی را به خود اختصاص می‌دهد و لذا بیمه کشاورزی از حمایت‌های هزینه‌بر دولتی قلمداد می‌شود که بار مالی بالایی را بر بودجه ملی تحمیل می‌نماید.

✓ آگاهی از تجارب عملی دیگر کشورها در خصوص نحوه و چگونگی اجرای سیاست بیمه کشاورزی و تامین مالی آن مفید خواهد بود.

موضوعی که پژوهش حاضر بدان می‌پردازد تا ضمن ارائه تصویر روشنی از حمایت دولت‌ها در زمینه بیمه محصولات کشاورزی در جهان، ارائه‌دهنده سازوکار مناسب حمایتی دولت در خصوص بیمه محصولات کشاورزی در ایران باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

سوال‌ها و اهداف پژوهش

الف - سوال (های) پژوهش:

لزوم حمایت دولت‌ها از بیمه کشاورزی چیست؟
مدل‌های بیمه‌ای موجود در بخش کشاورزی دنیا کدامند؟
جایگاه حمایت دولتی (چگونگی حمایت دولت) در مدل‌های بیمه‌ای مذکور چیست؟
سهم بیمه‌های دولتی و خصوصی در بخش کشاورزی کشورهای منتخب چگونه است؟
بهترین مدل (های) توسعه بیمه در بخش کشاورزی کدام است؟

ب - اهداف پژوهش:

هدف اصلی:

بررسی حمایت دولت‌ها از بیمه محصولات کشاورزی در کشورهای منتخب و ارائه سازوکار مناسب حمایت از بیمه کشاورزی در ایران

اهداف فرعی:

بررسی سوابق بیمه کشاورزی در کشورهای منتخب.
بررسی نقش بخش دولتی در ارائه خدمات بیمه کشاورزی در کشورهای منتخب.
بررسی میزان یارانه بخش دولتی در بیمه کشاورزی در کشورهای منتخب.
بررسی بیمه کشاورزی در ایران و حمایت‌های دولت از آن

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

فرضیه‌ها

ماهیت این تحقیق، توصیفی بوده و نیاز به فرضیه ندارد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

ریسک و مدیریت آن در بخش کشاورزی

مفهوم ریسک

✓ بررسی منابع گوناگون در زمینه ریسک، وجود اختلاف دیدگاه صاحب‌نظران را درباره مفهوم آن آشکار می‌کند. کمیته اصطلاح‌شناسی انجمن بیمه و ریسک آمریکا در سال ۱۹۶۶، تعریف مقابل را برای ریسک، تایید و تصویب نموده است: "نبود اطمینان از پیامد حادثه‌ای که دو احتمال یا بیشتر دارد".

✓ ریسک در بخش کشاورزی عبارت است از شرایط ناپایداری که تولید محصولات کشاورزی را به مخاطره می‌اندازد و باعث ایجاد خسارات مالی و احساس ناامنی در روحیه و زندگی کشاورزان خواهد شد.

انواع ریسک در کشاورزی

طبقه‌بندی‌های متفاوتی از انواع ریسک در بخش کشاورزی وجود دارد.

یک طبقه‌بندی، دو دسته ریسک‌های اقلیمی (آفات و بلایای طبیعی (گرم‌زدگی، سرمازدگی، آتش‌سوزی، سیل، تگرگ و...) و غیر اقلیمی (بازاری، نهادی، رفتاری، سیاسی و ناامنی)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

یک طبقه‌بندی کلی:

- آب و هوا و بلایای طبیعی
- آفات و بیماریها
- سیاست‌های اقتصادی (تولیدی و تجاری)
- نوسان قیمت‌های داخلی و جهانی
- نهادها و سازمان‌های سیاست‌گذار و حامی
- تصمیمات تولیدی فعالان کشاورزی

منابع ریسک در بخش کشاورزی

الف) ریسک تولیدی

ب) ریسک قیمتی یا بازاری

ج) ریسک مالی

د) ریسک نهادی

ه) ریسک انسانی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

مدیریت ریسک در بخش کشاورزی

✓ ریسک، یک عنصر اجتناب‌ناپذیر و غیر قابل حذف در کسب و کار و فعالیت‌های کشاورزی است که باید مدیریت شود. پژوهشگران مختلف، تعاریفی از مدیریت ریسک داشته‌اند که با همپوشانی آنها، شاید بتوان گفت که مدیریت ریسک، در واقع، تمام کارهایی است که برای درک ریسک و رویارویی با خطرهای انجام می‌شود.

✓ استراتژی‌های اتخاذ شده در مدیریت ریسک شامل اقدامات کاهش ریسک، انتقال ریسک و غلبه بر ریسک است.

✓ اقدامات انتقال ریسک شامل اقداماتی است که ریسک را به لحاظ هزینه‌ای به شخص ثالث انتقال می‌دهد. بیمه و بیمه اتکایی کشاورزی از این دست اقدامات است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

بیمه در بخش کشاورزی

✓ بیمه محصولات کشاورزی در تئوری، یک مکانیزم مشارکت در پذیرش ریسک است. اما در عمل یک ابزار هزینه‌بر جهت انتقال ریسک از کشاورزان و تولیدکنندگان به بیمه‌گران دولتی یا خصوصی می‌باشد.

✓ بیمه کشاورزی نوعی بیمه است که به موجب آن محصولات کشاورزی در مقابل مخاطرات جوی مانند تگرگ، طوفان، سیل، صاعقه، یخبندان، گرمادگی، بیماری‌های نباتی و حوادثی مانند آتش‌سوزی مورد پوشش قرار می‌گیرند و خسارات مالی وارده به کشاورز (بیمه‌گذار) در دوره فعالیت تولیدی تا میزان مورد تعهد بیمه‌گر جبران می‌شود.

✓ همچنین از نظر تئوری و مبانی نظری، بیمه محصولات کشاورزی یک وسیله خوب و مطمئن جهت مقابله با ریسک‌هایی است که از طریق روش‌های مدیریت نمی‌توان آنها را کنترل نمود. بنابراین یکی از روش‌های مدیریت ریسک در فعالیتهای کشاورزی، بیمه محصولات کشاورزی است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

ضرورت و اهمیت حمایت دولت‌ها از بیمه کشاورزی

مداخله دولت‌ها در بازارهای بیمه کشاورزی مجزا از مداخلات در سایر بازارها نیست. چنین امری ممکن است با انگیزه رفع مشکلات واقعی یا احتمالی بازارها باشد که به بهبود رفاه اقتصادی عمومی کمک می‌نماید.

مهمترین دلایل دخالت دولت‌ها از بیمه‌های کشاورزی:

- نواقص و کاستی‌های بازار (خطرات سیستماتیک، نامتقارنی اطلاعات، برنامه‌های امدادی پس از خسارات فاجعه‌بار، دسترسی محدود به بازارهای بیمه اتکایی بین‌المللی، فقدان زیرساخت‌ها، آگاهی کم از خطر و فقدان فرهنگ بیمه)

و قوانین و مقررات

- قیمت‌گذاری و پرداخت یارانه بیمه کشاورزی

- بیمه اختیاری در برابر بیمه اجباری

- تغییرات اقلیمی

- مدرنیته کردن بخش کشاورزی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

• **وجود خطرات سیستماتیک:** خطرات سیستماتیک خطرانی هستند که بر تعداد زیادی واحدهای اقتصادی مانند کشاورزان و دامداران به طور همزمان اثرگذارند (مانند طوفان‌ها یا خشکسالی‌های وسیع). عنصر سیستماتیک خطرات کشاورزی می‌تواند به طور جدی بر توانگری مالی شرکت‌های بیمه اثر بگذارند و هیچ‌یک از بیمه‌گران اتکایی خصوصی یا حتی گروهی از بیمه‌گران اتکایی، ظرفیت پوشش چنین تعهدات بزرگی را ندارند؛ حتی اگر خطرات کوچک باشند، لیکن دارای تنوع و شدت تکرار باشند.

• **نامتقارنی اطلاعات:** دو معضل اساسی اطلاعاتی که هر طرح بیمه‌ای با آن روبروست، انتخاب نامساعد به مفهوم تمایل کشاورزان کمتر کارا به بیمه کردن محصولات خود و مخاطرات اخلاقی به مفهوم بالا بردن خسارت عملکرد توسط کشاورزان است. این دو معضل در بیمه‌های کشاورزی به طور ضمنی به مشکلات مرتبط با اندازه‌گیری خطرات و نظارت بر رفتار کشاورز ارتباط پیدا می‌کند. ایجاد و حفاظت از بانک اطلاعاتی کشاورزی و آب و هوایی به عنوان کالای عمومی می‌تواند به بیمه‌گران در طراحی و قیمت‌گذاری مناسب قراردادهای بیمه‌ای کشاورزی کمک کند که خود کمک موثری به کاهش انتخاب نامساعد است. همچنین ارائه خدمات عمومی به کشاورزان به منظور مدیریت خطرات تولیدی خود، قبل و بعد از رخداد هر خسارتی، می‌تواند به کاهش مخاطرات اخلاقی بینجامد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

● **برنامه‌های امدادی پس از خسارات فاجعه‌بار:** پرداخت‌های بلایای طبیعی با وجود اهمیت خاص و فوری آنها، عموماً مجموعه قوی و پذیرفته‌شده‌ای از برنامه‌ها محسوب نمی‌شوند؛ چرا که پاسخ‌های فوری به رویدادهای خسارت‌آور خاص هستند. با عنایت به اینکه اهداف چنین پرداخت‌هایی همان اهداف عمومی بیمه‌ها است وجود آنها می‌تواند مشارکت کشاورزان را در برنامه‌های بیمه محصولات کشاورزی کاهش دهد. پرداخت‌های بلایای طبیعی می‌تواند مشارکت در برنامه‌های بیمه محصولات کشاورزی را به سمت افراد با ریسک‌های بالاتر سوق دهد؛ چرا که کشاورزان کم‌خطر امیدوار به پوشش از محل جبران پرداخت‌های فاجعه‌بار خواهند بود. در این حالت پرداخت‌های بلایای طبیعی مشکل انتخاب نامساعد را بیشتر می‌کند.

● **دسترسی محدود به بازارهای بیمه اتکایی بین‌المللی:** دسترسی به بازار بین‌المللی بیمه اتکایی در کشورهای در حال توسعه خصوصاً برای رشته‌های تخصصی بیمه‌ای مانند بیمه کشاورزی، محدود است. بیمه‌گران اتکایی اعلام می‌دارند که ظرفیت بیمه اتکایی برای برنامه‌های دام و محصولات کشاورزی فراهم است که به دقت طراحی شده و از نرخ‌هایی برخوردارند که حجم حق بیمه کافی را برای پوشش خسارت‌های مورد انتظار، هزینه‌های عملیاتی و هزینه‌های سرمایه (از جمله سود) در بر داشته باشند. بازارهای بیمه اتکایی بین‌المللی نه تنها ظرفیت بیمه اتکایی را فراهم می‌آورند؛ بلکه مشاوره‌های تخصصی فنی نیز ارائه می‌دهند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

- **فقدان زیرساخت‌ها:** یکی از موانع مهم جنبه عرضه بیمه کشاورزی در کشورهای در حال توسعه، فقدان حمایت‌های زیرساختی است. بیمه کشاورزی به شدت اطلاعات گراست؛ به گونه‌ای که طراحی و ارائه محصولات مختلف بیمه‌ای، مستلزم جمع‌آوری و در اختیار داشتن اطلاعات گوناگون و با کیفیت است که کاری پرهزینه است. فرآیند جمع‌آوری اطلاعات باید شفاف و تابع پروتکل دقیق باشد و توسط شخص ثالث بدون منفعتی، مدیریت شود. همچنین ارزیابی خطر کشاورزی، به ویژه درباره تاثیر رویدادهای شدید طبیعی بر خسارت‌های دامداری و محصولات کشاورزی پیچیده است. به علاوه، توزیع بیمه کشاورزی مخصوصاً برای کشاورزان کوچک و کم‌سود روستاها، گران است. حضور دولت‌ها در این زمینه‌ها که انگیزه بخش خصوصی برای ورود کافی نیست، می‌تواند موثر واقع شود.
- **آگاهی کم از خطر:** کشاورزان، تمایل به برآورد کمتر احتمال یا شدت رویدادهای فاجعه‌آمیز دارند. این تمایل به تخمین کمتر رویدادها می‌تواند آنها را برای خرید بیمه کشاورزی به ویژه در برابر خسارات شدید، بی‌انگیزه سازد. دولت‌ها می‌توانند در ارائه آگاهی به کشاورزان و نیز ارائه برنامه‌های آموزشی و طرح‌های بازاریابی حمایتی برای آنها، نقش مهمی در افزایش تمایل ایشان برای خرید بیمه، ایفا نمایند.
- **فقدان فرهنگ بیمه:** یکی از دلایل مشترک عنوان‌شده برای تقاضای پایین بیمه کشاورزی در کشورهای در حال توسعه، درک محدود از مزایای آن است. دولت‌ها می‌توانند نقش اساسی از طریق ارتقاء برنامه‌های آموزشی برای کشاورزان در خصوص نقش بیمه ایفا نمایند. چنین فعالیت‌هایی می‌تواند قدرت مالی بین جوامع روستایی را افزایش دهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

- **نواقص و خلاءهای قانونی (مقرراتی):** چارچوب‌های مقرراتی حاکم بر بازارهای بیمه‌ای در بسیاری از کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط از عقب‌ماندگی زیادی برخوردارند که می‌توانند از نفوذ فزاینده بیمه از جمله بیمه کشاورزی ممانعت به عمل آورند. در اکثر کشورها با بیمه کشاورزی به عنوان بخشی از فعالیت بیمه غیر عمر رفتار می‌شود و لذا مشمول همان الزامات قانونی به کار رفته برای اموال مثل بیمه اتومبیل است. محصولات نوآورانه بیمه کشاورزی مانند بیمه‌های شاخص مستلزم به کارگیری یک چارچوب نظارتی و مقررات توانمند می‌باشند. دولت‌ها می‌توانند نقش مهمی در بهبود چارچوب نظارتی و قانونی توانمند ایفا نمایند. این چارچوب باید اجازه توسعه محصولات بیمه‌ای نوآورانه کشاورزی و هم محصولات سنتی و نیز حمایت از کشاورزان در برابر قصور بالقوه بیمه‌گر را بدهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

• **قیمت‌گذاری و پرداخت یارانه بیمه کشاورزی:** قیمت‌گذاری محصولات بیمه‌ای کشاورزی، مرحله‌ای مهم در طراحی آنها به شمار می‌رود و می‌بایست به گونه‌ای باشد که برای کشاورزان، جذاب و قابل ارائه و برای بیمه‌گران به لحاظ مالی، پایدار باشد. این قیمت‌گذاری مستلزم وجود اطلاعات تاریخی آب و هوایی کشاورزی با کیفیت دقیق است. قیمت نهایی بیمه کشاورزی در بازارهای رقابتی بستگی به تقاضا و عرضه آن دارد. در تجزیه فنی حق بیمه‌ها، سه عنصر اصلی شامل **بار فاجعه‌آمیزی، بار هزینه‌ای و خسارت مورد انتظار سالانه**، تعیین‌کننده قیمت بیمه کشاورزی است.

بار فاجعه‌آمیزی: بیمه‌گر باید بتواند سرمایه خطر کافی را به منظور توانمندی پرداخت به موقع تمامی خسارت‌های کلان تامین نماید. از این رو، اندوخته‌هایی را کنار می‌گذارد، بیمه‌اتکایی می‌خرد یا دیگر ابزار انتقال خطر را تهیه می‌کند. نقش احتمالی دولت در این عنصر شامل اقدام به عنوان آخرین راهکار یعنی بیمه‌گر اتکایی برای لایه‌های بالایی خطر، ایجاد چارچوب قانونی امکان‌پذیر برای جذب بیمه‌گران اتکایی و تهیه سری‌های زمانی بلندمدت اطلاعات می‌باشد.

بار هزینه‌ای: بار هزینه‌ای بیمه‌گر شامل هزینه‌های تاسیس (تامین ابزار اداری، ایجاد بانک اطلاعاتی و توسعه محصولات جدید)، هزینه‌های صدور، هزینه‌های نظارت، ارزیابی خسارت، بازاریابی و تحویل می‌باشد. نقش احتمالی دولت در این عنصر حق بیمه شامل تهیه کمک‌های فنی و کالاهای عمومی و توسعه خدمات (افزایش آگهی‌های تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی و ارتقاء کانال‌های توزیع جایگزین مانند موسسات مالی روستایی و تهیه‌کنندگان مواد اولیه) می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

- **خسارت مورد انتظار سالانه:** خسارات سالانه انتظاری یا حق بیمه خالص بر مبنای توالی تعدد خسارت و شدت آن محاسبه می‌شوند. روش‌ها و تکنیک‌های خاصی مانند روش‌های اکچوئری مقدماتی (بر مبنای توزیع نرمال خسارت) و روش‌های تجربی (عدم پیروی از توزیع آماری خاص) برای قیمت‌گذاری هر محصول بیمه‌ای استفاده می‌شود. محاسبات اکچوئری اساساً مستلزم اطلاعات کلی برای یک دوره زمانی طولانی به منظور قابلیت پیش‌بینی احتمال رویدادهای آتی با تعیین درجه‌ای از قطعیت است. در مقابل، روش تجربی به ارزیابی خسارت مورد انتظار بر مبنای اطلاعات باورپذیر (مانند خسارات بیمه‌ای محصولات دیگر) می‌پردازد. نقش احتمالی دولت در این عنصر شامل جمع‌آوری و مدیریت داده‌های آب و هوایی و کشاورزی و تهیه مدل‌های ارزیابی خطر کشاورزی می‌باشد.
- **یارانه‌های دولتی برای بیمه‌های کشاورزی:** یارانه‌های دولتی معمولاً با هدف افزایش نفوذ بیمه‌ای ضمن کاهش مستقیم یا غیر مستقیم حق بیمه شارژ شده برای بیمه‌گذاران طراحی می‌شوند. چنین یارانه‌هایی ممکن است با وجود نواقص بازار توجیه شوند؛ اما خطری که وجود دارد این است که مداخله دولتی می‌تواند علائم قیمتی را از بین ببرد، بخش خصوصی را از بازار خارج سازد و هزینه‌های ناپایدار بسیاری را برای دولت‌ها ایجاد نماید. بیمه‌های کشاورزی یارانه‌ای، سرمایه‌گذاری بیشتر در زمینه‌های پرخطر را تشویق می‌کنند که خود منجر به افزایش هزینه دولت‌ها، پرداخت‌کنندگان مالیات و سازمان‌های اهداکننده خواهد شد. از این رو، مورد نقد بسیاری از اقتصاددانان بوده و یا تأکید بر شرایطی است که در آن یارانه‌ها قابل توجیه باشند؛ مانند شرایطی که توسعه ظرفیت حمایتی (به ویژه فن‌آوری و اطلاعاتی) می‌تواند به شکلی باشد که به عنوان کالای دولتی در نظر گرفته شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

- **بیمه اختیاری در برابر بیمه اجباری:** یارانه‌های حق بیمه کشاورزی گاهی برای تشویق و تحریک کشاورزان و دامداران به خرید بیمه کافی نبوده و لذا دولت‌ها در چنین شرایطی به منظور حذف یا کاهش نیاز به مداخله پس از فاجعه‌های تکراری، می‌توانند بیمه‌های کشاورزی را اجباری کنند. بیمه اجباری گاهی اوقات به عنوان پاسخی برای انتخاب نامساعد تلقی می‌شود. نرخ‌های حق بیمه تحریف‌شده، کشاورزان پرخطر را به خرید بیمه تحریک نموده و کشاورزان کم‌خطرتر را از طرح‌های بیمه‌ای خارج می‌نماید. در این میان، بیمه اجباری این اطمینان را ایجاد می‌نماید که کشاورزان کم‌خطر در طرح‌های بیمه مشارکت کنند و به کشاورزان پرخطر یارانه‌های کلی بدهند که در نهایت به تضمین ایستایی طرح‌های بیمه‌ای خواهد انجامید.
- **تغییرات اقلیمی:** بیمه کشاورزی به عنوان گونه‌ای از استراتژی مدیریت خطر می‌تواند نقش بالقوه‌ای در ایجاد سازگاری با تغییرات اقلیمی برای کشاورزان کشورهای در حال توسعه ایفا نموده و جامعه و کشاورزان را بهره‌مند سازد. تاثیر تغییرات جوی بر شدت و تعداد رویدادهای آب و هوایی شدید می‌تواند انگیزه‌های بیشتری (یا فشار اجتماعی) برای دولت‌ها به منظور مداخله در بیمه‌های کشاورزی فراهم نماید.
- **مدرنیته کردن بخش کشاورزی:** بیمه کشاورزی به عنوان واسطه انتقال ریسک با انتقال خطرات بخش کشاورزی به گروهی دیگر، می‌تواند ابزار مهمی در شتاب بخشیدن به توسعه اقتصادی روستاها و مدرنیته کردن بخش باشد. این ابزار ضمن افزایش دسترسی روستاییان به اعتبارات، انعطاف‌پذیری در سرمایه‌گذاری (تسهیل سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های سودآور) و بهبود مدیریت طرح‌های امدادی پس از فاجعه، زمینه این مدرنیزاسیون را فراهم خواهد آورد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

ساختار کلی نظام بیمه کشاورزی

انواع محصولات بیمه‌ای کشاورزی و ویژگی‌های آنها

الف) بیمه‌های مبتنی بر غرامت - بیمه خطر به نام محصول (NPCI)، بیمه چندخطره محصول (MPCI)

ب) بیمه‌های شاخص - بیمه شاخص عملکرد، بیمه شاخص آب و هوا

معایب محصولات بیمه‌ای بر پایه غرامت: انتخاب نامساعد، مخاطرات اخلاقی، هزینه بیمه‌گری بالا و هزینه‌های بالای ارزیابی خسارات

مزایای محصولات بیمه‌ای شاخص: شفاف‌تر، هزینه‌های اجرایی بالنسبه پایین‌تر، مخاطرات اخلاقی کمتر و حل و فصل سریع‌تر دعاوی

خسارت؛ لیکن ریسک پایه به مفهوم عدم تطابق بالقوه بین پرداخت‌ها و خسارت واقعی کشاورزان در آنها، مساله اصلی است.

سایر طرح‌های بیمه‌ای شاخص شامل بیمه شاخص ال‌نینو، بیمه شاخص نرمال شده تفاوت پوشش گیاهی (NDVI)، بیمه شاخص تلفات

دام در مغولستان، طرح بیمه‌ای PMFBY در هندوستان و طرح بیمه‌ای ARC در آفریقا

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

انواع روش‌های بیمه‌ای و ویژگی آنها

محصول/ویژگی‌ها	بیمه خطر به نام محصول	بیمه چندخطر محصول	بیمه شاخص عملکرد	بیمه شاخص آب و هوا
نوع بیمه‌نامه	بر پایه خسارت	بر پایه عملکرد	بر پایه شاخص عملکرد	بر پایه شاخص آب و هوا
نوع پوشش	خطرات خاص عمدتاً شامل تگرگ و آتش‌سوزی، سایر خطرات شامل یخبندان، باد و غیره	تمام خطرات، استثنائات کم	تمام خطرات، استثنائات کم	طراحی بر اساس پارامترهای آب و هوایی مانند بارش، دما، باد و ...
داده‌های مورد نیاز اولیه	جزئیات محدودی از کشاورزان مورد نیاز است.	کار اصلی به منظور ثبت تاریخچه عملکرد هر کشاورز، برای کشاورزان خرد مناسب نیست.	تاریخچه عملکرد در سطح مناطق تعریف شده. داده‌ها ممکن است قابل اعتماد نباشند.	نیاز به داده‌های خوب هواشناسی، داده‌های زراعی، مدل‌سازی محصول
هزینه‌های اجرایی	سیاست ساده، حل و فصل دعاوی خسارت گران است.	بالا	کم، بدنه دولت می‌تواند داده‌های عملکرد را فراهم نماید.	به لحاظ طراحی می‌تواند پیچیده باشد. راه‌اندازی پارامترهای شاخص، یک چالش است.
ارزیابی خسارت	ارزیابی خسارت تک‌تک کشاورزان به طور شفاف و بر پایه بررسی در سطح مزرعه انجام می‌شود.	ارزیابی خسارت تک‌تک کشاورزان، کار دشواری است.	ارزیابی خسارت تک‌تک کشاورزان بر اساس برآورد عملکرد منطقه انجام می‌شود.	ارزیابی خسارت تک‌تک زارعین، شفاف و بر اساس داده‌های هواشناسی انجام می‌شود.
پرداخت غرامت	بر اساس درصد خسارت اندازه‌گیری شده در سطح مزرعه	مقایسه عملکرد محقق شده با درصد متوسط عملکرد	مقایسه عملکرد محقق شده با درصد عملکرد آستانه منطقه	بر اساس محرک شاخص، ارزش محقق شده شاخص، افزون بر یک آستانه مشخص یا کمتر از آن باشد.
انتخاب نامساعد	سیاست تک‌خطر، انتخاب خاص	بله، کشاورزان با کارایی پایین محتمل است که این روش بیمه‌ای را انتخاب کنند.	انتخاب نامساعدی وجود ندارد. برای کشاورزان وام‌گیرنده در هند، اجباری است.	انتخاب نامساعدی وجود ندارد.
مخاطرات اخلاقی	احتمال کم	احتمال بالا	احتمال کم	مخاطرات اخلاقی وجود ندارد.
یارانه‌های دولتی	عموما بدون یارانه است.	اغلب نیاز به یارانه دارد.	بزرگ‌ترین برنامه بیمه‌ای یارانه‌ای محصولات کشاورزی در هندوستان	یارانه محدود، برنامه یارانه‌ای در هندوستان (طرح بیمه محصول بر پایه شاخص آب و هوا)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

انواع بیمه کشاورزی از نظر شیوه اجرا: اجباری، اختیاری و تلفیقی

بیمه اجباری	بیمه اختیاری
* کشاورزان مجبورند که در امر بیمه مشارکت نمایند (مشارکت اجباری).	* نیازمند آشنایی کشاورزان با فرهنگ بیمه و شناخت نسبت به مزایای آن است.
* هزینه‌های اداری و مدیریت معمولاً پایین است.	* با مشارکت داوطلبانه کشاورزان در بیمه همراه است.
* با انتخاب نامساعد و زیان‌آور کمتری همراه است.	* بیمه‌گران مجبور نیستند تا کشاورزان با مدیریت ضعیف و کارایی پایین‌تر از میانگین منطقه را بیمه نمایند.
* کلیه کشاورزان از حمایت بیمه برخوردار خواهند شد؛ حتی اگر به مزایای آن واقف نباشند.	* کشاورزان داوطلب بیمه معمولاً از مناطقی هستند که بیشتر در معرض خطر قرار دارند.
* متکی به وابسته نمودن بیمه به سازوکار اعتباررسانی روستایی (وام) است.	* تعادل مالی سازمان بیمه به طور مداوم درگیر تحول است. زیرا تخصیص منابع به دست آمده از مناطق کم‌خطر، برای پرداخت غرامت به مناطق پرخطر روستایی که هدف بیمه است، ممکن نخواهد بود.
* معمولاً کشاورزانی که کمتر در معرض خطر هستند، ناراضی هستند.	
* از تعرفه‌های نسبتاً بالاتری در مقایسه با بیمه اختیاری برخوردار است.	
* برخی از کشاورزان آن را نوعی مالیات اضافی می‌نامند.	

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

انواع مدل‌های بیمه کشاورزی (شیوه‌های تشکیلاتی موجود)

با ملاحظه "منبع سرمایه" به عنوان نقطه شروعی برای مکانیسم انتقال مالی ریسک، اساساً سه مدل برای بیمه کشاورزی وجود خواهد داشت:

- الف) مدل کاملاً دولتی (Fully Public)
- ب) مدل کاملاً خصوصی (Fully Private)
- ج) مدل مشارکتی بخش دولتی و خصوصی (Public Private Partnership (PPP))

مشخصات یک مدل موفق:

- پوشش مناسبی برای ریسک‌های کشاورزان فراهم نماید.
- بیشترین دسترسی به لحاظ فیزیکی و مالی را برای کشاورزان داشته باشد.
- نوسانات درآمدی زارعین را کاهش داده و برنامه‌ریزی دولت برای مواجهه با حوادث را هموار نماید.
- به لحاظ فنی، برتری داشته باشد.
- به لحاظ تجاری، پایدار باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

مبانی نظری

ارزیابی سیستم‌های بیمه‌ای در هریک از معیارهای موفقیت

شاخص	سیستم کاملاً دولتی	سیستم مشارکتی بخش دولتی و خصوصی	سیستم کاملاً خصوصی
پوشش خوب	خوب - متوسط	خوب - متوسط	ضعیف
در دسترس بودن	متوسط	خوب	متوسط
هموارسازی نوسانات	متوسط	خوب	متوسط
برتری فنی	ضعیف	خوب - متوسط	خوب
پایداری تجاری	ضعیف	متوسط	خوب
مقرون به صرفه برای کشاورزان	خوب	خوب - متوسط	خوب - متوسط
قیمت‌گذاری شفاف	ضعیف	متوسط	ضعیف
تشویق فرهنگ بیمه	ضعیف	خوب	خوب - متوسط
حمایت از حوادث فاجعه‌بار	متوسط	خوب	متوسط
نوآوری مستمر	ضعیف	خوب	خوب
تشویق سرمایه‌گذاری	متوسط	خوب	متوسط

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشینه پژوهش

مطالعات داخلی

ردیف	نویسنده (گان)	سال	هدف	روش	نتیجه
۱	شیرزاد	۱۳۸۱	بررسی مولفه های بیمه محصولات کشاورزی و تجارب بین المللی نظام های بیمه محصولات زراعی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه	تحلیلی- توصیفی و مبنتی بر منابع اسنادی (کتابخانه ای)	تجدید نظر در روش های به کار گرفته شده بیمه محصولات کشاورزی در ایران
۲	نوروزی	۱۳۸۳	ایجاد آشنایی در زمینه فعالیت های بیمه کشاورزی در ایران و جهان و چالش های فرآروی آن	“	احصاء چالش های موجود و معرفی راهکارهای توسعه بیمه محصولات کشاورزی در ایران
۳	جلالی لواسانی	۱۳۹۱	بررسی تجربه کشورهای مختلف در زمینه بیمه محصولات کشاورزی به ویژه شناخت تجربیات کشورهای دارای محصولات کشاورزی خاص و سطح زیر کشت بالا به منظور تصمیم گیری مدیران، در تحت پوشش قرار دادن آنها	“	در هر یک از مناطق مورد مطالعه، متناسب با نوع ساختار بیمه ای و همچنین نقش و جایگاه بخش کشاورزی، توجه ویژه ای به تحت پوشش قرار دادن محصولات کشاورزی شده و با توجه به آنکه اساسا ساختار بیمه ای هیچ کشوری را نمی توان در کشور دیگری کپی و پیاده کرد، پذیرش ریسک های مشابه در کشور نیازمند شناخت کافی و لازم از میزان محصول و شناسایی دقیق ریسک و تحلیل آن دارد و در سطحی بالاتر توانگری شرکت های بیمه بازرگانی در پذیرش چنین ریسک هایی بسیار حائز اهمیت است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشینه پژوهش

مطالعات داخلی

ردیف	نویسنده (گان)	سال	هدف	روش	نتیجه
۴	خالدی و طالبی	۱۳۹۵	بررسی تجارب کشورهای منتخب در بیمه محصولات کشاورزی	تحلیلی - توصیفی و مبتنی بر منابع اسنادی (کتابخانه‌ای)	- بیمه‌های خصوصی معمولاً با اتکا به حمایت‌های بخش دولتی می‌توانند ارائه بخشی از خدمات بیمه‌ای را در بخش کشاورزی بر عهده گیرند. - واگذاری کامل بیمه کشاورزی به مکانیسم‌های اقتصادی بازار، قابلیت اجرایی ندارد. - تنها منابع مالی برای اجرای بیمه‌های کشاورزی، حق بیمه‌های دریافتی از کشاورزان و یارانه‌های حق بیمه پرداختی توسط بخش دولتی هستند. - بخش زیادی از مخارج بیمه کشاورزی توسط بخش دولتی تامین می‌شود. - با توجه به اینکه بخش خصوصی به دلایل متعدد اقتصادی و غیر اقتصادی، انگیزه لازم را برای ارائه خدمات بیمه در بخش کشاورزی ندارد، حمایت‌های یارانه‌ای دولت از بیمه کشاورزی در آینده همچنان گریزناپذیر خواهد بود. با این وجود تجارب برخی کشورها بیانگر آن است که می‌توان از مدل مشارکتی بیمه کشاورزی خصوصی - دولتی در مورد برخی از محصولات استفاده کرد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشینه پژوهش

مطالعات خارجی

ردیف	نویسنده (گان)	سال	هدف	روش	نتیجه
۱	هول و لانگ Hohl and Long	۲۰۰۸	بررسی بیمه کشاورزی در چین	تحلیلی و مبتنی بر منابع اسنادی	کاربرد بیمه کشاورزی توسط چین به عنوان مشوقی برای کشاورزان در جهت بسط و توسعه تولید و تلاشهای دولت چین به منظور توسعه یک صنعت قوی بیمه کشاورزی، مثال خوبی برای سایر بازارهای نوظهور است که در حال حاضر فاقد چنین چارچوبی هستند.
۲	ماهول و استاتلی Mahul and Stutley	۲۰۱۰	بررسی حمایت دولتها از بیمه‌های کشاورزی در بیش از ۶۵ کشور توسعه‌یافته و در حال توسعه و اطلاع‌رسانی و به روز رسانی تصمیم‌گیران دولتی و خصوصی درگیر در امر ترویج بیمه کشاورزی در خصوص تحولات اخیر بیمه کشاورزی	میدانی	صرفنظر از استثنائات کم، مانند بازار بیمه تگرگ، دولتها، توسعه و به ویژه گسترش بیمه کشاورزی را اغلب با پرداخت یارانه‌های حق بیمه، مورد حمایت قرار می‌دهند. این کتاب به شناسایی برخی از نقش‌های حمایتی کلیدی دولتها در جهت پایداری برنامه‌های بیمه کشاورزی، مقرون به صرفه بودن و سودمند بودن آن به لحاظ اقتصادی می‌پردازد.
۳	ریس و همکاران Reyes et al	۲۰۱۷	بررسی تجارب کشورهای مختلف (توسعه‌یافته و در حال توسعه) در برنامه‌های بیمه کشاورزی	تحلیلی و مبتنی بر منابع اسنادی	تجارب سایر کشورها گویای این است که سیاست بیمه کشاورزی، مهم و در عین حال به لحاظ اجرا، پرهزینه است. شرکتهای بیمه خصوصی با همراهی شرکتهای دولتی سعی در بهبود نرخهای پوشش دارند و عامل موفقیت بیمه‌های کشاورزی با یارانه بالا، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، هدف‌گذاری به سمت دینفعان واجد شرایط است (هدفمند بودن پرداخت یارانه بیمه).

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشینه پژوهش

مطالعات خارجی

ردیف	نویسنده(گان)	سال	هدف	روش	نتیجه
۴	کریچوسکا و همکاران Krychevska et al	۲۰۱۷	بررسی تاریخچه، توسعه و عوامل موفقیت بیمه کشاورزی در چین	تحلیلی و مبتنی بر منابع اسنادی	-چین یکی از بزرگترین اقتصادهای کشاورزی در جهان است که مدل بیمه کشاورزی در آن در حال توسعه سریع است. -بیمه کشاورزی چین به واسطه موفقیت سریع و کارایی آن متمایز شده است. -چنین موفقیتی به دلیل تلاش‌های سیستمیک و اصلاحات حاصل شده است. این مدل شامل سطح بالای مداخلات دولتی از طریق معرفی برنامه یارانه حق بیمه کشاورزی است. -در میان چالش‌هایی که سیستم بیمه کشاورزی چین را از خود متأثر می‌سازد، می‌توان به مواردی همچون عدم کیفیت داده‌های فراهم‌شده در سطح مزرعه، نیاز به بهبود روش‌های ارزیابی خسارت و فقدان شفافیت در اطلاعات ارائه‌شده به شرکت‌های بیمه اتکایی بین‌المللی اشاره نمود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

روش تحقیق

(روش تحقیق، روش گردآوری اطلاعات، ابزار گردآوری اطلاعات)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

روش تحقیق

✓تحلیلی - توصیفی و مبتنی بر منابع اسنادی (کتابخانه‌ای)

روش گردآوری اطلاعات

✓کتابخانه‌ای (اسنادی)

تجربیات جهانی حمایت دولت‌ها از بیمه کشاورزی با ترجمه اسناد، مقالات، گزارشات و کتب منتشر شده در این خصوص با تمرکز بر مطالعات بانک جهانی تصویر شده و وضعیت گذشته و حال بیمه کشاورزی ایران با تکیه بر منابع و مطالعات داخلی با تمرکز بر اطلاعات و آمار صندوق بیمه کشاورزی به تصویر کشیده شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات

✓ابزار فیش‌برداری در ترجمه‌ها و متون موجود داخلی

✓بهره‌برداری از اسناد و مدارک منتشره آماری در کشور نظیر سالنامه‌های آماری وزارت جهاد کشاورزی و آمار مکاتبه‌ای صندوق بیمه کشاورزی به منظور جمع‌آوری آمار

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته های پژوهش

(بررسی نظام بیمه کشاورزی کشورهای منتخب، بررسی نظام بیمه کشاورزی ایران)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

طبقه‌بندی کشورها بر اساس درآمد ناخالص ملی سرانه در سال ۲۰۱۵

کشورهای پردرآمد	کشورهایی با درآمد متوسط بالا	کشورهایی با درآمد متوسط پایین	کشورهای کم‌درآمد
استرالیا	آرژانتین	بولیوی	مالاوی
اتریش	برزیل	السالوادور	نیپال
کانادا	بلغارستان	گواتمالا	اتیوپی
شیلی	چین	هندوراس	
قبرس	کلمبیا	هندوستان	
جمهوری چک	کاستاریکا	مولداوی	
فرانسه	جمهوری دومینیکن	مغولستان	
آلمان	اکوادور	مراکش	
یونان	جامائیکا	نیکاراگوئه	
مجارستان	قزاقستان	فیلیپین	
اسرائیل	مکزیک	سودان	
ایتالیا	پاناما	اوکراین	
ژاپن	پاراگوئه		
نیوزلند	پرو		
لهستان	رومانی		
پرتغال	فدراسیون روسیه		
اسلوونی	آفریقای جنوبی		
اسپانیا	تایلند		
سوئد			
سوئیس			
آمریکا			
اروگوئه			

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

نظام بیمه کشاورزی کشورهای منتخب

۱- ساختار بازار: با توجه به رجحان مدل‌های مشارکتی، اکثر کشورهای مورد مطالعه به این شیوه تشکیلاتی برای بیمه بخش کشاورزی خود، روی آورده‌اند.

ساختار سازمانی بیمه کشاورزی در کشورهای منتخب

کشور	مدل بیمه‌ای خصوصی/دولتی/مشارکتی
استرالیا	خصوصی
کانادا	دولتی
فرانسه	مشارکتی
ژاپن	دولتی
اسپانیا	مشارکتی
آمریکا	مشارکتی
برزیل	مشارکتی
چین	مشارکتی
تایلند	دولتی
هندوستان	دولتی (طرح ملی بیمه کشاورزی) و مشارکتی (طرح PMFBY)
مغولستان	مشارکتی
فیلیپین	دولتی
نپال	مشارکتی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۲- محصولات بیمه‌ای موجود: پرکارترین شامل بیمه خطر به نام و بیمه چندخطره محصول

محصولات بیمه‌ای موجود در کشورهای منتخب

کشور استفاده‌کننده	محصول بیمه‌ای
استرالیا، کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، برزیل، چین، هندوستان، فیلیپین، نپال	بیمه خطر به نام
کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، برزیل، چین، فیلیپین	بیمه چند خطره (عملکرد)
کانادا، آمریکا	بیمه درآمد محصول
کانادا، آمریکا، برزیل، هندوستان	بیمه شاخص عملکرد
کانادا، آمریکا، چین، تایلند، هندوستان، فیلیپین	بیمه شاخص آب و هوا
کانادا، اسپانیا، آمریکا	بیمه شاخص نرمال شده تفاوت پوشش گیاهی
استرالیا، کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، چین، فیلیپین	بیمه گلخانه
استرالیا، کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، برزیل، چین، فیلیپین	بیمه جنگلداری
کانادا، ژاپن، آمریکا، چین، فیلیپین، نپال	بیمه تمام‌خطر دام
استرالیا، کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، برزیل، چین، هندوستان، فیلیپین، نپال	بیمه حوادث و مرگ و میر دام
ژاپن، اسپانیا، آمریکا، چین، فیلیپین، نپال	بیمه بیماری‌های اپیدمیک دام
مغولستان	بیمه شاخص تلفات دام
استرالیا، کانادا، فرانسه، ژاپن، اسپانیا، آمریکا، چین، هندوستان، فیلیپین، نپال	بیمه آبریان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته های پژوهش

۳- کانال های توزیع: به ترتیب اهمیت، شبکه نمایندگی شرکت های بیمه گر (خصوصی یا دولتی)، انجمن های تولیدکنندگان و تعاونی ها، کارگزاران بیمه، بانک ها و موسسات مالی خرد و عرضه کنندگان نهاده ها

کانال های توزیع بیمه در کشورهای منتخب به ترتیب اهمیت

کشور	کانال های توزیع
استرالیا	کارگزاران بیمه، آژانس های بیمه گر، انجمن های تولیدکنندگان و تعاونی ها، عرضه کنندگان نهاده ها، بانک ها، انجمن های تخصصی (جنگلداری، خشکبار، پنبه پاک کنی ها)
کانادا	کارگزاران بیمه، شبکه نمایندگی بیمه گران، انجمن های تولیدکنندگان و تعاونی ها (بیمه دام)
فرانسه	نمایندگی های بیمه، کارگزاران بیمه
ژاپن	۳۰۰ تعاونی موجود
اسپانیا	شبکه نمایندگی بیمه گران مشترک صندوق اگروسگرو، انجمن های تولیدکنندگان و تعاونی ها، کارگزاران بیمه، بانک ها
آمریکا	شبکه نمایندگی بیمه گران
برزیل	کارگزاران محلی بیمه، بانک ها، انجمن ها و تعاونی های تولیدکنندگان
چین	انجمن های تولیدکنندگان، تعاونی ها و کمیته های روستایی، کارگزاران بیمه، عرضه کنندگان نهاده ها، بانک ها، شبکه نمایندگی بیمه گران
تایلند	بانک کشاورزی و تعاون
هندوستان	کشاورزان وام گیرنده: بانک ها به نمایندگی از شرکت بیمه کشاورزی هند؛ کشاورزان غیر وام گیرنده: بانک ها، واسطه ها، توزیع مستقیم و پورتال آنلاین؛ بیمه بخش خصوصی: شبکه نمایندگی بیمه گران خصوصی، موسسات مالی خرد محلی و انجمن های تولیدکنندگان؛ بیمه دام: نمایندگی های فروش بیمه گران دولتی، بانک ها، موسسات مالی خرد محلی و انجمن های تولیدکنندگان.
مغولستان	شبکه نمایندگی بیمه گران، بانک ها و موسسات مالی خرد
فیلیپین	بانک زمین فیلیپین، تعاونی ها، ادارات و نمایندگان شرکت بیمه کشاورزی فیلیپین، کارگزاران
نیپال	شبکه نمایندگی بیمه گران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۴- بیمه اختیاری در مقابل بیمه اجباری: اکثر اختیاری و بیمه اجباری، عمدتاً پیش‌شرطی به منظور دریافت وام برای کشاورزان وام‌گیرنده و یا استفاده از پرداخت‌های کمک حوادث در برخی از کشورها نظیر آمریکا، محسوب می‌شود.

شیوه اجرای بیمه کشاورزی (محصول و دام) در کشورهای منتخب

کشور	شیوه اجرا
استرالیا	اختیاری
کانادا	اختیاری
فرانسه	اختیاری
ژاپن	اختیاری- اجباری، اجباری برای تولیدات اصلی (گندم، جو و برنج)؛ اختیاری برای سایر محصولات و دام
اسپانیا	اختیاری
آمریکا	اختیاری- برای تولیدکنندگانی که بخواهند واجد شرایط برنامه پرداخت‌های کمک حوادث باشند، اجباری است.
برزیل	اختیاری- اجباری، بیمه‌های ارائه‌شده توسط بخش خصوصی، اختیاری است؛ بیمه‌های بخش دولتی برای وام‌گیرندگان، اجباری است.
چین	اختیاری؛ لیکن سطوح بالای یارانه و تصمیمات جمعی، مشارکت در آنرا تشویق می‌کند.
تایلند	اختیاری- اجباری، اختیاری برای بیمه شاخص آب و هوا؛ اجباری برای طرح ملی بیمه برنج
هندوستان	اختیاری- اجباری، بیمه محصولی بخش دولتی برای وام‌گیرندگان، اجباری و برای غیر وام‌گیرندگان، اختیاری است. بیمه‌های ارائه‌شده توسط شرکت‌های خصوصی و بیمه دام، اختیاری است.
مغولستان	اختیاری
فیلیپین	اختیاری- اجباری، برای کشاورزان وام‌گیرنده برنج و ذرت، اجباری و برای غیر وام‌گیرندگان محصولات مذکور، اختیاری است. بیمه دام و سایر محصولات، اختیاری است.
نپال	اختیاری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۵- بیمه اتکایی: تکیه بر بیمه‌های اتکایی بخش خصوصی داخلی و بین‌المللی در کنار تعهدات دولتی در بسیاری از کشورهای مورد مطالعه، ظرفیت مناسبی را برای توسعه صنعت بیمه این کشورها با اتکا به منابع بازاری فراهم نموده است.

بیمه اتکایی کشاورزی در کشورهای منتخب

کشور	شرح بیمه اتکایی
استرالیا	<u>بیمه اتکایی مشارکت، مازاد سرمایه و مازاد نسبت خسارت</u> توسط بخش خصوصی برای شرکت‌های بیمه‌ای، فراهم می‌شود.
کانادا	بیمه اتکایی مازاد نسبت خسارت توسط دولت فدرال به نمایندگی‌های استانی عرضه می‌شود. به علاوه، اکثر استان‌ها، بیمه اتکایی از بخش خصوصی بین‌المللی خریداری می‌کنند.
فرانسه	بیمه اتکایی توسط بیمه‌گران اتکایی داخلی و بین‌المللی بخش خصوصی به شرکت‌های بیمه‌ای عرضه می‌شود.
ژاپن	دولت ژاپن، ۱۰۰ درصد تعهد بیمه کشاورزی را بیمه اتکایی می‌نماید.
اسپانیا	بیمه‌گر اتکایی ملی (بخش دولتی) برای خطوط مقاوم، بیمه اتکایی مازاد نسبت خسارت تا ۱۶۰ درصد نسبت خسارت فراهم نموده و در فراتر از آن، ۱۰۰ درصد خسارات را بیمه اتکایی می‌نماید. این بیمه‌گر، برای خطوط تجربی، حمایت بیمه اتکایی مازاد خسارت جامع‌تری را فراهم می‌آورد. به علاوه، اعضای صندوق آگرو سگرو ممکن است به انتخاب خود اقدام به خرید بیمه اتکایی مازاد نسبت خسارت از بیمه‌گران خصوصی بین‌المللی نمایند. در نهایت، بیمه‌گر اتکایی ملی به منظور محافظت خود در برابر حوادث فاجعه‌بار، از بیمه‌گران اتکایی بین‌المللی، پوشش چندساله مازاد نسبت خسارت خریداری می‌کند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

بیمه اتکایی کشاورزی در کشورهای منتخب - ادامه

کشور	شرح بیمه اتکایی
آمریکا	توافق‌نامه بیمه اتکایی استاندارد برای بیمه محصول و توافق‌نامه بیمه اتکایی قیمت دام، توافق‌نامه‌های مشترک بیمه اتکایی میان شرکت بیمه فدرال (دولت فدرال) و شرکت‌های بیمه‌ای هستند که بیمه اتکایی مطلوبی را برای بیمه‌گران فراهم می‌سازند. بیمه تگرگ بخش خصوصی نیز توسط بیمه‌گران اتکایی تجاری بخش خصوصی، بیمه اتکایی می‌شوند.
برزیل	از سال ۲۰۰۷، بیمه‌گر اتکایی ملی که به طور انحصاری در برزیل عمل می‌نمود، فعالیت خود را بر اساس یک قرارداد مشارکت یا موافقت‌نامه نسبی اختیاری به بیمه‌گران اتکایی بین‌المللی متخصص در امر کشاورزی واگذار نموده و خود نیز به عنوان یک بیمه‌گر داخلی دولتی به ثبت رسیده است که یک صندوق مازاد نسبت خسارت دولتی را مدیریت می‌کند. بدین ترتیب، تمامی بیمه‌گران اتکایی بین‌المللی کشاورزی اصلی به عنوان بیمه‌گران اتکایی داخلی یا مجاز و یا خارجی در برزیل فعالیت می‌کنند و ترکیبی از بیمه اتکایی اختیاری نسبی و بیمه اتکایی قرارداد مشارکت و مازاد نسبت خسارت را به بیمه‌گران خصوصی کشاورزی ارائه می‌دهند. برنامه‌های دولتی بیمه این کشور توسط بانک مرکزی، تعهد شده و بیمه اتکایی از بیمه‌گر اتکایی ملی یا بیمه‌گران اتکایی بین‌المللی، جذب نمی‌کند.
چین	بیمه اتکایی مشارکت و مازاد نسبت خسارت توسط صندوق بیمه اتکایی کشاورزی چین که در سال ۲۰۱۴ توسط بیمه‌گر اتکایی ملی (چایناری) و ۲۳ شرکت مجاز تأسیس شده، عرضه می‌شود. به علاوه، بیمه‌گران اتکایی خصوصی و بین‌المللی، لایه‌هایی از پوشش مازاد نسبت خسارت را برای خطوط خاص محصولی یا دام فراهم می‌کنند. همچنین دولت‌های استانی، ممکن است، خسارات مازاد را تأمین مالی کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

بیمه اتکایی کشاورزی در کشورهای منتخب - ادامه

کشور	شرح بیمه اتکایی
هندوستان	طرح ملی بیمه کشاورزی توسط دولت و تحت یک قرارداد مازاد خسارت ۵۰، ۵۰ توسط دولت فدرال و دولت‌های ایالتی، بیمه اتکایی می‌شود. برنامه PMFBY توسط شرکت بیمه عمومی هند که یک شرکت ملی بیمه اتکایی است در سطح ملی و با پوشش خسارت ۳۵۰ درصدی در هر نسبت خسارت یا ۳۵ درصدی در هر هزینه خسارت (هر کدام که بیشتر باشد)، بیمه اتکایی شده و خسارات مازاد بر آن به طور مساوی میان دولت استانی و مرکزی تقسیم می‌شود. برنامه بیمه شاخص آب و هوای شرکت بیمه کشاورزی هند بر اساس یک قرارداد نسبی مشارکت، بخشی توسط شرکت بیمه عمومی و بخشی توسط بیمه‌گران بین‌المللی، بیمه اتکایی شده و به طور مشابه، برنامه بیمه شاخص آب و هوای شرکت‌های خصوصی بر مبنای قرارداد نسبی مشارکت شرکت بیمه عمومی و بیمه‌گران بین‌المللی تحت پوشش بیمه اتکایی قرار گرفته است.
مغولستان	برنامه بیمه دام توسط یک قرارداد اتکایی مازاد نسبت خسارت تحت حمایت دولت، بیمه اتکایی می‌شود. در حال حاضر نیز یک قرارداد بیمه اتکایی بین شرکت‌های بیمه‌گر و بیمه اتکایی فرانسوی اسکور منعقد شده است.
فیلیپین	شرکت بیمه کشاورزی فیلیپین، بیمه اتکایی (مازاد نسبت خسارت، مشارکت به اضافه مازاد سرمایه و اختیاری) را از بازار خصوصی خریداری می‌کند. هیچ‌گونه مداخله دولتی در بیمه اتکایی شرکت مذکور وجود ندارد.
نپال	شرکت خصوصی NLG، بیمه دام را با حمایت بیمه اتکایی بین‌المللی هانور آلما اجرا می‌نماید. سایر شرکت‌های بیمه‌ای از حمایت بیمه اتکایی خصوصی برخوردار نیستند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۶- حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی: پرداخت یارانه حق بیمه، متداول‌ترین نوع حمایت دولتی از بیمه‌های کشاورزی در کشورهای مورد بررسی و صرفنظر از درآمد آنها بوده و سایر حمایت‌ها شامل وضع قانون بیمه کشاورزی، پرداخت یارانه آموزش کشاورزان، پرداخت یارانه تحقیق و توسعه محصولی، بیمه‌های اتکایی دولتی، پرداخت یارانه هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه‌گری و غیره می‌باشند. تفاوت کشورهایی با درآمد بالا و پایین در تخصیص یارانه حق بیمه، طبعاً در گستردگی ابعاد برنامه‌های بیمه‌ای آنها است. برای مثال در آمریکا که بزرگترین برنامه‌های یارانه‌ای بیمه در جهان را داراست، حجم یارانه‌های حق بیمه نیز بالا است. به طور کلی بازارهای بزرگ بیمه‌ای در جهان از این منظر در صدر قرار می‌گیرند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی از بیمه‌های کشاورزی در کشورهای منتخب

کشور	انواع حمایت‌های دولتی
استرالیا	هیچ شکلی از حمایت دولتی برای بیمه کشاورزی در استرالیا وجود ندارد.
کانادا	وضع قانون بیمه کشاورزی، پرداخت یارانه حق بیمه، پرداخت یارانه هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه‌گران، تامین بودجه مربوط به کارکنان درگیر در ارزیابی خسارات، پرداخت یارانه افزایش آگاهی و آموزش کشاورزان، پرداخت یارانه تحقیق و توسعه محصولات و طرح‌های بیمه‌ای، معافیت مالیاتی فروش حق بیمه‌های کشاورزی.
فرانسه	وضع قانون بیمه کشاورزی، پرداخت یارانه حق بیمه محصولات.
ژاپن	پرداخت نیمی از حق بیمه در قالب یارانه و نیز به عنوان آخرین بیمه‌گر اتکایی برای کل طرح بیمه کشاورزی عمل می‌نماید.
اسپانیا	وضع قانون بیمه، پرداخت یارانه حق بیمه، پرداخت یارانه‌های اضافی برای خرید بیمه‌نامه‌های گروهی از طریق انجمن‌ها برای گروه‌های هدف کشاورزان شامل کشاورزان جوان و برای قرارداد بیمه‌نامه‌های چند محصولی یا پوشش‌های چندساله، بیمه مشترک و بیمه اتکایی از طریق بیمه‌گر اتکایی ملی.
آمریکا	وضع قانون بیمه کشاورزی، پرداخت یارانه حق بیمه، پرداخت یارانه هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه‌گران، پرداخت یارانه هزینه‌های ارزیابی خسارات، پرداخت یارانه آموزش و تحقیق و توسعه محصولی.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی از بیمه‌های کشاورزی در کشورهای منتخب - ادامه

کشور	انواع حمایت‌های دولتی
برزیل	پرداخت یارانه حق بیمه برای برنامه‌های دولتی، پرداخت یارانه حق بیمه برای بیمه‌گران خصوصی، بیمه اتکایی کشاورزی دولت فدرال از طریق بیمه‌گر اتکایی ملی و به واسطه صندوق ثبات بیمه روستایی، توسعه برنامه‌های آموزش مدیریت ریسک با کمک دانشگاه‌ها، پرداخت یارانه حق بیمه برای بیمه تجاری محصولات توسط برخی دولت‌های ایالتی.
چین	پرداخت یارانه حق بیمه به عنوان مهمترین کمک مالی دولت چین، معافیت حق بیمه‌ها از مالیات، یارانه‌ای به بیمه‌گران برای هزینه‌های اداری و ارزیابی خسارات تعلق نمی‌گیرد. چنانچه در خسارات دام، ادارات دولتی درگیر ارزیابی شوند، هزینه‌های آن توسط دولت‌های استانی تامین می‌شود. یارانه‌ای برای آموزش وجود ندارد و برخی کمک‌های پژوهشی و توسعه‌ای توسط سازمان تنظیم مقررات بیمه به بیمه‌گران ارائه می‌شود، دولت‌های محلی و استانی با شرکت‌های بیمه به منظور اجرای بیمه کشاورزی همکاری می‌کنند، دولت‌های استانی تحت برنامه‌های صندوق بیمه مشترک، در برنامه‌های بیمه اتکایی به عنوان بیمه‌گر اتکایی مازاد خسارت در حوادث فاجعه‌بار مشارکت می‌کنند.
تایلند	حمایت مستقیم دولتی برای برنامه بیمه شاخص آب و هوا در تایلند وجود ندارد؛ لیکن حمایت غیر مستقیم، بدین‌طریق که هزینه‌های توسعه برنامه توسط بانک کشاورزی و تعاون (بانک دولتی) تامین می‌شود، صورت می‌گیرد. در طرح ملی بیمه برنج، دولت، یارانه حق بیمه پرداخت می‌کند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی از بیمه‌های کشاورزی در کشورهای منتخب - ادامه

کشور	انواع حمایت‌های دولتی
هندوستان	تنظیم نرخ‌های حق بیمه اکچوئری منصفانه و مقرون به صرفه، پرداخت یارانه حق بیمه، پرداخت یارانه هزینه‌های اداری و عملیاتی شرکت بیمه کشاورزی هند، ارزیابی خسارت رایگان، بیمه اتکایی مازاد خسارت توسط دولت در طرح ملی بیمه کشاورزی، پرداخت یارانه حق بیمه در طرح دولتی بیمه شاخص آب و هوا (محدود)، بیمه دولتی دام، یارانه حق بیمه جذب نمی‌کند و خسارات مازاد توسط بیمه‌گران بخش دولتی پرداخت می‌شود.
مغولستان	وضع قانون بیمه کشاورزی، تامین هزینه‌های راه‌اندازی، آموزش و تبلیغات برنامه بیمه‌ای توسط دولت و با کمک جامعه اهداکننده، سرشماری سالانه دام توسط اداره ملی آمار که به منظور محاسبه شاخص مرگ و میر مورد استفاده قرار می‌گیرد، بیمه اتکایی مازاد خسارت دولتی برای صندوق بیمه غرامت دامی در یک نرخ منصفانه اکچوئری، معافیت حق بیمه‌های دام از مالیات فروش.
فیلیپین	تامین مالی هزینه‌های راه‌اندازی شرکت بیمه کشاورزی فیلیپین، پرداخت یارانه حق بیمه ذرت و برنج، معافیت حق بیمه‌ها از مالیات، افزایش تعداد کارکنان دولتی ارزیابی خسارات، تخصیص بودجه به صندوق ذخیره دولتی برای خسارات فاجعه‌بار.
نپال	پرداخت یارانه حق بیمه، ارائه تسهیلات برای کارکنان دولتی مروج بیمه کشاورزی، ارائه زیرساخت‌ها در مناطق دورافتاده، استفاده از مراکز بهداشت دامپزشکی برای حیوانات بیمه‌شده، تهیه و به روز رسانی داده‌های مربوط به هزینه نهاده‌ها، هزینه تولید و غیره برای بیمه کشاورزی و تنظیم دستورالعمل به منظور در اختیار داشتن حداقل ۵ درصد پرتفوی بیمه‌های خرد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حجم حق بیمه‌های کشاورزی و یارانه حق بیمه در سال ۲۰۰۷ در کشورهای منتخب نشان می‌دهد که به لحاظ حجم حق بیمه، کشور آمریکا، اولین ارائه‌دهنده بزرگ بیمه کشاورزی در میان کشورهای منتخب بوده و پس از آن به ترتیب کشورهای ژاپن، کانادا، فرانسه، اسپانیا، چین، هند (طرح ملی بیمه کشاورزی) و برزیل قرار داشته‌اند. به طور کلی می‌توان گفت که کشورهای مذکور، بزرگ‌ترین عرضه‌کنندگان بیمه کشاورزی در جهان نیز هستند. ویژگی بارز و مشترک اکثر این کشورها که در رده کشورهای پردرآمد جهان نیز قرار می‌گیرند، پرداخت سهم قابل توجهی از یارانه حق بیمه‌های کشاورزی است. به گونه‌ای که بیش از نیمی از حق بیمه‌ها در کشورهای آمریکا، ژاپن، کانادا و اسپانیا توسط دولت‌ها، یارانه داده شده است. در فرانسه به بیمه‌های دامداری و اکثر محصولات بیمه‌ای مرتبط با تگرگ، یارانه داده نمی‌شود؛ لذا سهم یارانه از کل حق بیمه در این کشور پایین است. همچنین در هند، سهم یارانه‌ها در طرح ملی بیمه کشاورزی، کاهش یافته و به ۵ درصد در سال ۲۰۰۷ رسیده است. لیکن با اصلاح طرح مذکور، سهم یارانه‌ها از حق بیمه در این کشور در سال‌های اخیر، افزایش قابل توجهی یافته است.

در سال ۲۰۱۵، کشور آمریکا، همچنان در صدر بازارهای بزرگ بیمه جهان قرار داشته و پس از آن کشورهای اروپایی، چین، کانادا و هند قرار گرفته‌اند. بیش از نیمی از حق بیمه‌ها در کشورهای هند، کانادا، آمریکا و چین یارانه داده شده؛ لیکن در اروپا این سهم کمتر از ۵۰ درصد است. بدین ترتیب، ابزار یارانه حق بیمه از مورد توجه‌ترین شیوه‌های حمایتی از بیمه‌های کشاورزی در جهان محسوب می‌شود که بسته به درآمد دولت‌ها و ابعاد نظام بیمه کشاورزی کشورها، تفاوت‌هایی به لحاظ میزان کاربرد دارند.

اقبال عمومی دولت‌ها به پرداخت یارانه حق بیمه از منظر افزایش نفوذ بیمه‌های کشاورزی، قابل توجیه است. بدون شک، بیشترین نفوذ بیمه کشاورزی در کشورهایی با درآمد بالاتر و اختصاص سهم بیشتر یارانه حق بیمه، قابل مشاهده است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حجم حق بیمه و سهم یارانه‌ها از کل حق بیمه‌های کشاورزی در کشورهای منتخب در سال ۲۰۰۷

کشور	حق بیمه کشاورزی (میلیون دلار آمریکا)	یارانه حق بیمه (میلیون دلار آمریکا)	سهم یارانه از کل حق بیمه (درصد)
آمریکا	۷۰۵۳	۳۸۲۳	۵۴
ژاپن	۱۱۱۱	۵۵۶	۵۰
کانادا	۱۰۸۱	۵۴۶	۵۱
فرانسه	۸۶۵	۳۲	۴
اسپانیا	۸۱۱	۵۸۶	۷۲
چین	۶۸۲	۲۸۳	۴۲
هندوستان	۱۳۲	۷	۵
برزیل	۷۳	۳۴	۴۷

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حجم حق بیمه و سهم یارانه‌ها از کل حق بیمه‌های کشاورزی در برخی از کشورها در سال ۲۰۱۵

کشور	حق بیمه کشاورزی (میلیون یورو)	یارانه حق بیمه (میلیون یورو)	سهم یارانه از کل حق بیمه (درصد)
آمریکا	۷۰۳۰	۴۰۷۷	۵۸
اروپا	۱۵۱۰	۴۸۳	۳۲
چین	۱۴۰۵	۷۷۳	۵۵
کانادا	۸۱۰	۵۲۷	۶۵
هندوستان	۵۲۷	۳۴۸	۶۶

یافته‌های پژوهش

۷- نفوذ بیمه کشاورزی: بیشترین نفوذ بیمه محصولات در کشورهای آمریکا، کانادا، استرالیا، ژاپن و اسپانیا بوده که یارانه‌های دولتی بالای حق بیمه در این کشورها، مشارکت کشاورزان در بیمه کشاورزی آنها را افزایش داده است. با اصلاح برنامه‌های بیمه‌ای در چین و هند، نفوذ بیمه کشاورزی در این کشورها نیز در حال گسترش است.

برآورد نفوذ بیمه محصولات کشاورزی در کشورهای منتخب

کشور	تعداد بیمه‌نامه‌ها	سطح بیمه‌شده محصولات (میلیون هکتار)	درصد سطح بیمه‌شده
استرالیا	۲۵۰۰۰	۱۵	۵۰
کانادا	۸۴۲۲۱	۲۴/۸	۶۳
فرانسه	۶۹۲۸۸	۳/۸	-
ژاپن	۲/۴ میلیون	۲/۱	۵۳
اسپانیا*	۳۰۳۳۰۵	۶/۸	۲۶/۵
آمریکا	۱/۱۳۸ میلیون	۱۱۰/۰	۹۰
برزیل**	۳۱۴۰۴	۲/۳	۲/۶
چین	۵۰ میلیون	۱۵/۳۳	۱۰
تایلند***	۳۵	۱۵۴ هکتار	۰/۰۲
هندوستان****	۲۰ میلیون	۳۰/۰	۱۶

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

نفوذ بیمه کشاورزی - ادامه

* در اسپانیا، محصولات نقدی با ارزش بالا، نرخ‌های جذب بالایی دارند. برای مثال ۱۰۰ درصد سطح کاشته‌شده موز، بیش از ۸۵ درصد سطح تنباکو و گوجه‌فرنگی زمستانه، بیش از ۷۰ درصد سطح برنج و بیش از ۶۰ درصد درختان میوه مانند زردآلو تحت پوشش بیمه قرار دارند. بر عکس، در خصوص محصولات خام با ارزش پایین و مقیاس بزرگ مانند غلات بهاره، نرخ پذیرش بیمه تنها در حدود ۲۵ درصد سطح کاشته‌شده بوده و در غلات زمستانه، ۳۳ درصد سطح، تحت پوشش بیمه قرار دارد.

** نتایج نفوذ مربوط به بیمه تجاری محصولات در برزیل است.

*** نتایج مربوط به بیمه شاخص آب و هوای ذرت در تایلند است. همچنین در طول دو سال اجرای برنامه جدید بیمه برنج (۲۰۱۶-۲۰۱۴)، سطح تحت پوشش محصول دو برابر شده و از ۱۲۸۰۰۰ هکتار به ۲۴۰۰۰۰ هکتار رسیده که معادل یک‌چهارم کل سطح زیر کشت برنج در تایلند است.

**** نتایج مربوط به طرح ملی بیمه کشاورزی در هند است. در طرح جدید PMFBY نیز تا کنون، ۲۳ درصد سطح زیر کشت محصولات در هند تحت پوشش قرار گرفته و انتظار می‌رود طی چند سال آتی این سطح به ۵۰ درصد برسد.

با عنایت به یارانه‌های پرداختی کمتر دولت‌ها برای بیمه دام، نفوذ بیمه دام در کشورهای مورد بررسی پایین‌تر از محصولات بوده است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۸- هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه کشاورزی: در کشورهایی مانند مغولستان و برزیل، این هزینه‌ها، سهم بالنسبه بالایی از حق بیمه ناخالص اولیه را به خود اختصاص می‌دهند؛ لیکن در کشورهایی نظیر کانادا، اسپانیا و هند، هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه کشاورزی سهمی کمتر از ۱۰ درصد حق بیمه را به خود اختصاص داده‌اند. در کشورهای کانادا، آمریکا و هندوستان به هزینه‌های اداری و عملیاتی، یارانه دولتی پرداخت می‌شود و طبعا پایین بودن سهم هزینه‌های مذکور از حق بیمه ناخالص اولیه به ویژه در دو کشور کانادا و هند، تاییدی بر هزینه‌کرد اقتصادی منابع دولتی در قالب یارانه تخصیصی به منظور اجرای سیاست بیمه کشاورزی است.

سهم هزینه‌های اداری و عملیاتی بیمه کشاورزی از حق بیمه ناخالص اولیه در کشورهای منتخب (درصد)

کشور	سهم هزینه‌های اداری و عملیاتی از حق بیمه ناخالص اولیه
استرالیا	۲۲/۵
کانادا	۷
اسپانیا	کمتر از ۵ درصد
آمریکا	۲۴/۷
برزیل	۳۶ درصد (محصول)، ۵۲ درصد (دام)
چین	۲۰-۳۰
هندوستان	۵
مغولستان	۴۵-۵۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش نظام بیمه کشاورزی ایران

۱- ساختار بازار:

✱ نظام بیمه کشاورزی در ایران با تصویب قانون بیمه کشاورزی در سال ۱۳۶۲ و تصویب اساسنامه قانونی صندوق بیمه کشاورزی در سال ۱۳۶۳، شکلی قانونمند پیدا نمود. عملیات اجرایی بیمه کشاورزی در سال زراعی ۶۴-۱۳۶۳ با بیمه نمودن دو محصول زراعی پنبه و چغندر قند در استان‌های خراسان و مازندران، آغاز و به تدریج به سایر استان‌ها و محصولات بیشتری تعمیم داده شد؛ به گونه‌ای که در مقطع مطالعه (سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳) با حدود ۱۵۳ مورد بیمه محصولی و فعالیتی در تمامی زیربخش‌ها گسترش یافته است.

✱ بر اساس ماده (۲۷) اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی، بانک کشاورزی به عنوان کارگزار اصلی عملیات اجرایی بیمه، تعیین شده و وظایف آن به وسیله شعبه‌های بانک در سراسر کشور انجام می‌شود. با ورود کارگزاران بیمه کشاورزی به این عرصه از سال ۱۳۸۲، در حال حاضر، عملاً بخش اعظمی از فعالیت (حدود ۹۰ درصد) توسط این کارگزاری‌ها انجام می‌شود. فعالیت کارگزاری‌های بیمه کشاورزی، نوعی حضور و همکاری بخش خصوصی با صندوق بیمه کشاورزی قلمداد شده و کارگزاران عملاً به عنوان بخش غیر دولتی، بخشی از وظایف صندوق بیمه کشاورزی را انجام می‌دهند؛ لیکن در ساختار، دچار مشکلاتی هستند که در تضاد با ویژگی‌ها و منافع یک بخش خصوصی بوده و مجدداً تداعی‌کننده حضور بخش دولتی در این حوزه است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۲- محصولات بیمه‌ای موجود: عمده‌ترین محصول بیمه‌ای، بیمه چندخطره (بیمه عملکرد) در زیربخش‌های زراعت، باغبانی و منابع طبیعی و بیمه چند خطره یا تمام‌خطر در زیربخش‌های دام و طیور و آبزیان است. در مجموع، ۱۵۳ مورد محصول و فعالیت در کشاورزی معادل ۹۰ درصد محصولات در زیربخش‌های مختلف، تحت پوشش بیمه قرار دارند. تنها عامل تولید تحت پوشش، بیمه تنه درختان باغی است. عوامل خطر تحت پوشش بیمه نیز در مجموع، ۲۰۸ عامل می‌باشد.

محصولات بیمه‌ای موجود در بخش کشاورزی ایران

فعالیت‌ها	بیمه زراعت	بیمه باغبانی	بیمه منابع طبیعی	بیمه دام و طیور و آبزیان	جمع
موارد بیمه‌ای	۴۲	۶۱	۱۱	۳۹	۱۵۳
عوامل خطر تحت پوشش	۱۳	۲۵	۷	۲۵ (دام)، ۱۲۱ (طیور)، ۱۷ (آبزیان)	۲۰۸
طرح بیمه	بیمه چندخطره (بیمه عملکرد)	بیمه چندخطره (بیمه عملکرد)	بیمه چندخطره (بیمه عملکرد) بیمه شاخص آب و هوا	بیمه چندخطره بیمه تمام‌خطر	
روش‌های ارزیابی	گروهی انفرادی	گروهی انفرادی	گروهی انفرادی	انفرادی	

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۳- کانال‌های توزیع:

توزیع بیمه کشاورزی از طریق کانال‌های زیر در کشور صورت می‌پذیرد:

✓ شرکت‌های کارگزاری بیمه کشاورزی (بیش از ۹۰ درصد)

✓ شعب بانک کشاورزی

۴- بیمه اختیاری در مقابل بیمه اجباری: پوشش بیمه کشاورزی در ایران، اختیاری بوده و با توجه به قانون الحاقی بیمه اجباری

طیور، تنها پوشش بیمه اجباری برای جوجه‌های یک‌روزه در کشور اجرا می‌شود. البته در بند "ج" ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، وزارت جهاد کشاورزی مکلف شده است تا نسبت به برقراری بیمه‌های تمام‌خطر اجباری برای محصولات دامی و سایر محصولات هدف‌گذاری شده (بر مبنای انتخاب و اعلام وزارت مذکور)، اقدام نماید.

۵- بیمه اتکایی کشاورزی:

تمامی تعهد بیمه کشاورزی بر عهده دولت بوده و فقدان بازار بیمه اتکایی داخلی و عدم بهره‌گیری از ظرفیت بازار بیمه اتکایی بین‌المللی در ایران از جمله چالش‌های موجود صنعت بیمه کشاورزی محسوب می‌شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۶- حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی: وظایف و تکالیف قانونی دولت در قبال بیمه کشاورزی در بندها و مواد "شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی"، "سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی"، "قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی" و "قانون رفع موانع تولید"، برشمرده شده که بیانگر جایگاه قانونی دولت در حمایت از بیمه کشاورزی در ایران است.

بند "۲" از قسمت (ز) شرح وظایف تفصیلی وزارت جهاد کشاورزی: اجرای سیاست‌ها و روش‌های حمایتی و بیمه‌ای به منظور حمایت از تولیدکنندگان، تولیدات و تاسیسات بخش کشاورزی و پرداخت خسارت به تولیدکنندگان خسارت‌دیده بر اساس سیاست‌های اتخاذشده.

ماده (۶) سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی (مصوب ۱۳۸۴/۴/۱۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام): گسترش زیرساخت‌ها، ایجاد انگیزه برای جذب و توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی با پوشش مناسب بیمه، کاهش احتمال زیان تولید، اجرای سیاست‌های حمایتی و متعادل کردن سطح سودآوری کشاورزی با سایر بخش‌های اقتصادی.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی - ادامه

تبصره (۵) ماده (۱۷) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی: در اجرای بند "ج" ماده (۱۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی مجازند در راستای قانون بیمه محصولات کشاورزی مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ و اصلاحیه‌های بعدی آن به عنوان دستگاه بیمه‌گر عمل نمایند. در این صورت، دولت با عقد قرارداد با این صندوق‌ها سهم خود را اعم از یارانه حق بیمه و مابه‌التفاوت خسارت به حساب صندوق‌های مذکور واریز می‌نماید. نظارت بر عملکرد بیمه‌ای این صندوق‌ها با وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد.

بند "ب" ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی: وزارت جهاد کشاورزی مکلف است در قالب بودجه‌های سنواتی و یارانه‌های مصوب در اختیار در جهت رونق بازار بیمه و توسعه بیمه اتکایی کشاورزی و افزایش نقش بخش غیر دولتی در صنعت بیمه، نسبت به پرداخت یارانه حق بیمه به بیمه‌گران غیردولتی که در راستای اجرای الگوهای بیمه‌ای مورد تایید این وزارتخانه عمل می‌کنند، اقدام نماید.

بند "ج" ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی: وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به منظور کاهش آثار زیانبار مخاطرات و بیماری‌های مشترک انسان و دام و تثبیت نوسانات درآمد تولیدکنندگان محصولات دامی و سایر محصولات هدف‌گذاری شده، نسبت به برقراری بیمه‌های تمام‌خطر اجباری اقدام نماید.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی - ادامه

ماده (۴۹) قانون رفع موانع تولید: دولت مکلف است از محل ماده (۱۲) قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱ و ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ و اصلاحات بعدی آن اعتبارات لازم را به صورت کمک بلاعوض، یارانه حق بیمه محصولات کشاورزی و دامی، مابه‌التفاوت سود و کارمزد تسهیلات، وجوه اداره شده یا به صورت ترکیبی در همه زیربخش‌های کشاورزی به طور مستقیم یا از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و صندوق‌های موضوع حمایت از بخش کشاورزی و منابع طبیعی مندرج در ماده (۱۷) قانون افزایش بهره‌وری کشاورزی و منابع طبیعی حسب مورد، پرداخت، هزینه و مصرف نماید. تبصره - دولت مکلف است صد درصد (۱۰۰٪) سهم خود را متناسب با سهم پرداختی بیمه‌گذاران کشاورزی در سال قبل، در بودجه سنواتی، پیش‌بینی و ردیف مستقلی جهت پرداخت به صندوق بیمه کشاورزی منظور کند.

طی سال‌های اجرای بیمه کشاورزی در کشور (شروع از سال ۱۳۶۴)، با عنایت به معیار مصرح حمایت دولتی در اساسنامه صندوق بیمه مبنی بر پرداخت بخشی از حق بیمه توسط دولت، مهمترین حمایت دولت از بیمه کشاورزی همانند بسیاری از کشورهای منتخب، پرداخت "یارانه حق بیمه" بوده است. وجود قانون بیمه کشاورزی، جبران خسارات مازاد بر تعهد صندوق بیمه و پرداخت هزینه‌های اداری و عملیاتی صندوق مذکور از دیگر شقوق حمایت دولت از بیمه کشاورزی در ایران است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

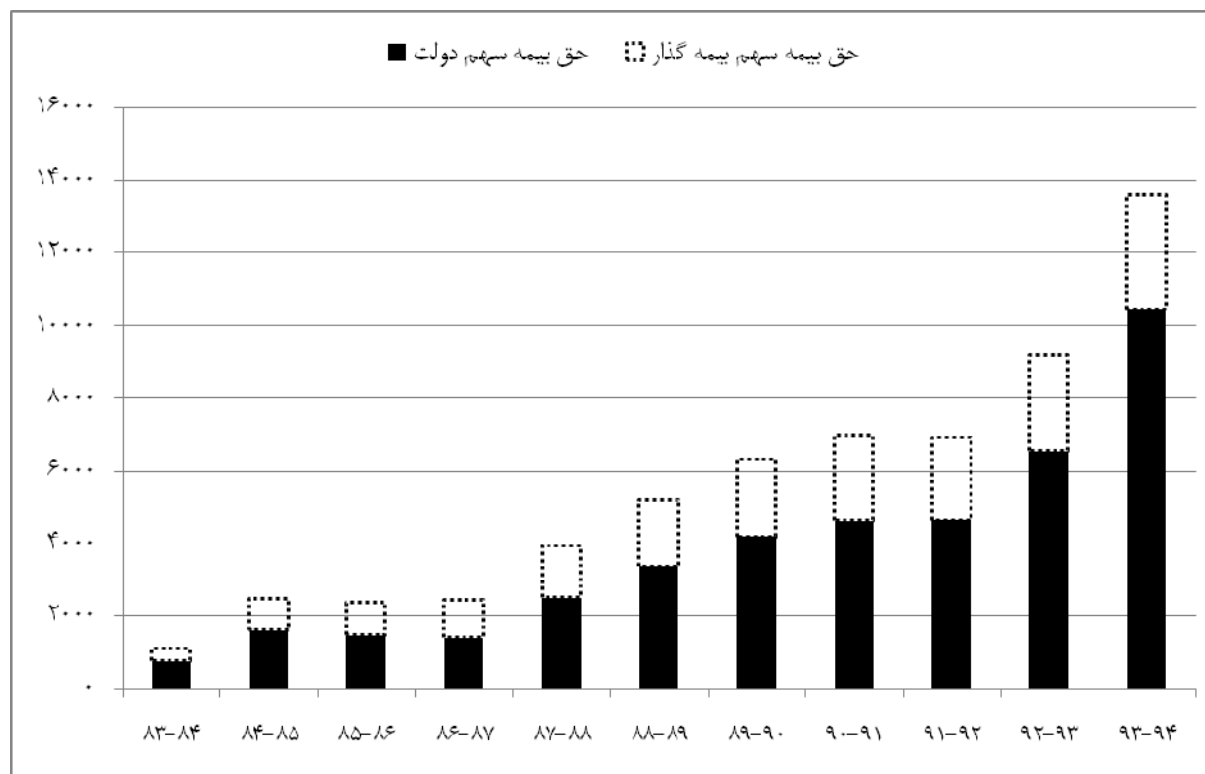
حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی - ادامه

حق بیمه‌های دریافتی، سهم بیمه‌گذار و سهم دولت طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال)

سال زراعی	حق بیمه سهم دولت	درصد از کل حق بیمه	حق بیمه سهم بیمه‌گذار	کل حق بیمه دریافتی
۱۳۸۳-۸۴	۷۶۲	۶۸	۳۵۶	۱۱۱۸
۱۳۸۴-۸۵	۱۵۹۱	۶۵	۸۷۲	۲۴۶۳
۱۳۸۵-۸۶	۱۴۶۲	۶۲	۸۹۳	۲۳۵۵
۱۳۸۶-۸۷	۱۴۰۲	۵۸	۱۰۲۴	۲۴۲۶
۱۳۸۷-۸۸	۲۴۹۱	۶۳	۱۴۹۰	۳۹۸۱
۱۳۸۸-۸۹	۳۳۸۷	۶۵	۱۸۵۳	۵۲۴۰
۱۳۸۹-۹۰	۴۲۰۱	۶۶	۲۱۳۷	۶۳۳۸
۱۳۹۰-۹۱	۴۶۵۴	۶۷	۲۳۴۳	۶۹۹۷
۱۳۹۱-۹۲	۴۶۷۶	۶۷	۲۲۶۳	۶۹۳۹
۱۳۹۲-۹۳	۶۵۵۳	۷۱	۲۶۵۵	۹۲۰۸
۱۳۹۳-۹۴	۱۰۴۶۵	۷۷	۳۱۵۱	۱۳۶۱۶
جمع	۴۱۶۴۴	۶۹	۱۹۰۳۷	۶۰۶۸۱

یافته های پژوهش

حمایت های دولتی برای بیمه کشاورزی - ادامه

مجموع حق بیمه دریافتی به تفکیک سهم دولت و بیمه گذار طی سال های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

حمایت‌های دولتی برای بیمه کشاورزی-ادامه

حق بیمه‌های دریافتی، سهم بیمه‌گذار و سهم دولت به تفکیک زیربخش‌ها در سال زراعی ۹۴-۱۳۹۳ (میلیارد ریال)

زیربخش	حق بیمه سهم دولت	درصد از کل حق بیمه	حق بیمه سهم بیمه‌گذار	مجموع حق بیمه دریافتی
زراعت	۳۰۴۴	۷۸	۸۴۶	۳۸۹۰
باغ	۵۷۰۸	۸۲	۱۲۶۴	۶۹۷۲
دام	۴۶۴	۵۴	۳۹۵	۸۵۹
طیور	۱۲۱۴	۶۶	۶۲۴	۱۸۳۸
آبزیان	۲۳	۵۸	۱۷	۴۰
منابع طبیعی	۱۲	۷۱	۵	۱۷
جمع	۱۰۴۶۵	۷۷	۳۱۵۱	۱۳۶۱۶

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۷- نفوذ بیمه کشاورزی

سطح / میزان بیمه‌شده زیربخش‌های کشاورزی طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴

تغییرات درصد	سطح / میزان بیمه‌شده											سال زراعی / زیربخش فعالیت
	۹۴- ۱۳۹۳	۹۳- ۱۳۹۲	۹۲- ۱۳۹۱	۹۱- ۱۳۹۰	۹۰- ۱۳۸۹	۸۹- ۱۳۸۸	۸۸- ۱۳۸۷	۸۷- ۱۳۸۶	۸۶- ۱۳۸۵	۸۵- ۱۳۸۴	۸۴- ۱۳۸۳	
-۳۵	۳۵۳۳	۳۸۸۹	۴۲۶۱	۵۸۶۹	۵۶۴۴	۴۲۲۲	۴۸۱۴	۳۲۳۷	۵۰۲۷	۵۲۹۹	۵۳۹۶	زراعت (هزار هکتار)
۸۳	۵۸۵	۵۴۰	۵۰۶	۵۱۰	۴۹۶	۴۲۷	۳۷۹	۳۱۴	۳۷۱	۴۰۹	۳۱۹	باغ (هزار هکتار)
۵	۹۵۴۲	۸۹۶۹	۱۱۳۳۴	۱۱۷۰۹	۱۲۷۷۳	۹۹۸۹	۱۴۱۴۸	۲۱۸۹۱	۱۱۴۴۰	۱۰۳۶۲	۹۰۹۱	دام (هزار واحد دامی)
۱۲۱	۸۳۲	۹۷۶	۹۴۳	۸۹۳	۸۶۱	۵۹۴	۵۰۵	۵۱۲	۵۱۳	۵۰۱	۳۷۶	طیور (میلیون قطعه)
-۱۴	۶۴۱۰۳	۴۴۹۵۸	۶۵۴۰۳	۷۴۴۲۹	۵۵۱۷۱	۳۹۴۶۵	۳۸۷۹۵	۵۰۰۳۱	۴۰۵۳۱	۴۹۳۴۶	۷۴۷۱۸	آبزیان (هزار متر مربع)
۷	۲۸۳۷	۳۱۰۵	۲۹۹۶	۳۱۵۰	۳۰۱۴	۳۰۹۰	۳۶۶۲	۲۴۸۸	۱۹۸۱	۲۹۰۷	۲۶۴۱	منابع طبیعی (هزار هکتار)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

نفوذ بیمه کشاورزی-ادامه

تعداد کشاورزان بیمه‌گذار و مقایسه با جمعیت شاغل در بخش طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (نفر- درصد)

سال زراعی	تعداد بیمه‌گذار	جمعیت شاغل در بخش کشاورزی	درصد بیمه‌گذاران
۱۳۸۳-۸۴	۱۵۵۳۹۱۵	۵۰۹۹۹۶۶	۳۰
۱۳۸۴-۸۵	۱۷۹۳۵۱۷	۴۸۲۷۱۸۸	۳۷
۱۳۸۵-۸۶	۱۷۲۷۰۴۶	۴۸۰۹۵۵۲	۳۶
۱۳۸۶-۸۷	۱۴۴۲۷۵۳	۴۳۴۴۳۸۰	۳۳
۱۳۸۷-۸۸	۱۷۴۸۹۹۲	۴۳۸۰۱۱۰	۴۰
۱۳۸۸-۸۹	۱۷۲۸۹۲۱	۳۹۶۹۹۱۵	۴۴
۱۳۸۹-۹۰	۱۸۹۰۲۴۶	۳۸۰۹۹۳۳	۵۰
۱۳۹۰-۹۱	۲۰۲۲۵۵۳	۳۹۹۸۴۱۷	۵۱
۱۳۹۱-۹۲	۱۶۶۳۴۷۸	۳۹۱۳۴۱۲	۴۳
۱۳۹۲-۹۳	۱۵۲۶۰۳۷	۳۸۱۲۱۴۵	۴۰
۱۳۹۳-۹۴	۱۴۷۴۴۷۹	۳۹۶۱۲۹۷	۳۷
میانگین دوره	۱۶۸۸۳۵۸	۴۲۶۶۰۲۹	۴۰

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

نفوذ بیمه کشاورزی-ادامه

درصد سطح بیمه‌شده محصولات زراعی و باغی کشور در سال ۱۳۹۴ (هکتار- درصد)

کل سطح زیر کشت زراعی کشور	سطح بیمه‌شده زراعی	درصد سطح بیمه‌شده زراعی	کل سطح زیر کشت باغی کشور	سطح بیمه‌شده باغی	درصد سطح بیمه‌شده باغی
۱۱۳۷۷۰۳۷	۳۵۳۲۵۱۱	۳۱	۲۶۸۴۶۵۴	۵۸۵۱۲۳	۲۲

درصد تعداد بیمه‌شده دام و طیور کشور در سال ۱۳۹۴ (واحد دامی- قطعه- درصد)

کل تعداد دام کشور	دام بیمه‌شده	درصد دام بیمه‌شده	کل تعداد طیور کشور	قطعه طیور بیمه‌شده	درصد طیور بیمه‌شده
۷۶۴۶۵۰۰۰	۹۵۴۱۶۳۵	۱۲/۵	۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۸۳۲۲۶۰۴۸۲	۸۳

آمارها در خصوص درصد سطح بیمه‌شده آبزیان و منابع طبیعی، نشان‌دهنده نفوذ پایین بیمه کشاورزی در این زیربخش‌ها است که از درج آن در جدول خودداری شده است (۲ درصد کل عرصه‌های منابع طبیعی کشور و ۰/۴ درصد مساحت آبزیان بر اساس محاسبات برای سال ۱۳۹۴).

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

۸- عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی

در مواد (۳۲) الی (۳۵) اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی، منابع مالی (درآمدها) و هزینه‌های صندوق مذکور به شکل زیر تعریف شده‌اند:

منابع مالی

ماده ۳۲ - حق بیمه عبارت از وجوهی است که از بیمه‌گذاران وصول خواهد شد.

تبصره- به پیشنهاد مجمع عمومی قسمتی از حق بیمه بیمه‌گذاران از طریق دولت تأمین و همه‌ساله در لایحه بودجه منظور خواهد شد.

ماده ۳۳- در صورتی که در هر سال مالی شدت حوادث موجب خسارات بیش از موارد پیش‌بینی شده برای عملیات زیر پوشش بیمه گردد و صندوق قادر به پرداخت غرامت آن نباشد، کسری آن به پیشنهاد مجمع عمومی پس از تصویب هیأت وزیران از محل اعتبار ردیف بودجه که در اختیار دولت می‌باشد، قابل پرداخت خواهد بود.

هزینه‌ها

ماده ۳۴- هیأت مدیره بانک با توجه به حجم عملیات سالانه صندوق جهت جبران هزینه‌های انجام‌شده حداکثر تا ۴٪ از منابع دریافتی حق بیمه را هر ساله به مجمع عمومی پیشنهاد و پس از تصویب مجمع عمومی، صندوق نسبت به پرداخت آن در قالب بودجه تنظیمی اقدام می‌نماید.

ماده ۳۵- در صورتی که با اعلام هیأت مدیره بانک در مواردی خدمات و وسایل مورد نیاز صندوق از نظر کمی و کیفی خارج از عرف معمول در بانک بوده و یا با توجه به هزینه پیش‌بینی‌شده (در ماده ۳۴) و یا مقررات اجرایی امکان انجام آن نباشد، با تصویب مجمع عمومی هزینه وسایل و خدمات مذکور به بانک پرداخت می‌شود. مبنای برآورد هزینه این خدمات و وسایل در هر مورد آیین‌نامه‌های مورد عمل بانک می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی - ادامه

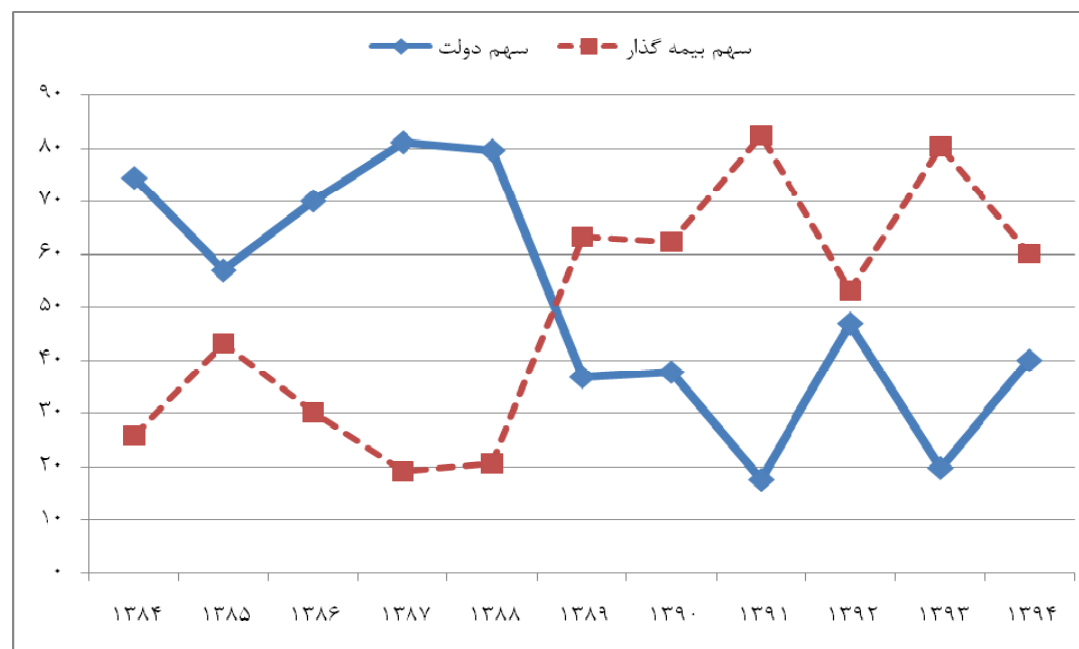
درآمدهای صندوق بیمه کشاورزی طی سال های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال - درصد)

سال زراعی	حق بیمه دریافتی از بیمه گذاران		اعتبار تخصیص یافته دولتی		مجموع درآمد	اعتبار مصوب دولتی
	مقدار	سهم	مقدار	سهم		
۱۳۸۳-۸۴	۳۵۶	۲۶	۱۰۳۳	۷۴	۱۳۸۹	۱۰۵۱
۱۳۸۴-۸۵	۸۷۲	۴۳	۱۱۵۱	۵۷	۲۰۲۳	۱۱۵۱
۱۳۸۵-۸۶	۸۹۳	۳۰	۲۰۸۰	۷۰	۲۹۷۳	۲۱۰۰
۱۳۸۶-۸۷	۱۰۲۴	۱۹	۴۳۷۳	۸۱	۵۳۹۷	۴۳۹۰
۱۳۸۷-۸۸	۱۴۹۰	۲۰	۵۷۷۹	۸۰	۷۲۶۹	۵۷۹۲
۱۳۸۸-۸۹	۱۸۵۳	۶۳	۱۰۷۸	۳۷	۲۹۳۱	۶۵۰۰
۱۳۸۹-۹۰	۲۱۳۷	۶۲	۱۲۹۵	۳۸	۳۴۳۲	۶۵۸۳
۱۳۹۰-۹۱	۲۳۴۳	۸۲	۵۰۰	۱۸	۲۸۴۳	۸۵۰۰
۱۳۹۱-۹۲	۲۲۶۳	۵۳	۲۰۰۰	۴۷	۴۲۶۳	۵۰۰۰
۱۳۹۲-۹۳	۲۶۵۵	۸۰	۶۵۴	۲۰	۳۳۰۹	۱۵۰۰
۱۳۹۳-۹۴	۳۱۵۱	۶۰	۲۱۰۰	۴۰	۵۲۵۱	۱۱۵۰۰
جمع	۱۹۰۳۷	۴۶	۲۲۰۴۳	۵۴	۴۱۰۸۰	۵۴۰۶۷
میانگین دوره	۱۷۳۱	۴۶	۲۰۰۴	۵۴	۳۷۳۵	۴۹۱۵

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

علیرغم روند افزایشی سطح حق بیمه‌های دریافتی از بیمه‌گذاران، روند درآمدهای صندوق بیمه به دلیل عدم تخصیص بخشی از اعتبارات مصوب دولتی از سال ۱۳۸۹ با نوسانات زیادی روبرو بوده است. تا سال مذکور، سهم اعتبارات تخصیص‌یافته دولتی در مجموع درآمد صندوق، بیشتر از سهم حق بیمه دریافتی از کشاورزان بوده؛ لیکن پس از آن، این نسبت معکوس شده است.

روند تغییرات سهم حق بیمه دریافتی از بیمه‌گذاران و اعتبارات تخصیصی دولت در مجموع درآمد صندوق بیمه طی سال‌های ۱۳۸۴-۹۴ (درصد)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

هزینه‌های صندوق بیمه کشاورزی طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال - درصد)

مجموع هزینه‌ها	هزینه‌های اجرایی		غرامت پرداختی		سال زراعی
	سهم	مقدار	سهم	مقدار	
۲۷۶۲	۲	۴۶	۹۸	۲۷۱۶	۱۳۸۳-۸۴
۳۹۰۳	۲۳	۹۰۴	۷۷	۲۹۹۹	۱۳۸۴-۸۵
۵۸۳۷	۲۹	۱۶۷۸	۷۱	۴۱۵۹	۱۳۸۵-۸۶
۵۳۳۰	۲۸	۱۴۸۵	۷۲	۳۸۴۵	۱۳۸۶-۸۷
۶۸۲۲	۲۶	۱۷۹۷	۷۴	۵۰۲۵	۱۳۸۷-۸۸
۹۶۱۶	۲۰	۱۸۸۵	۸۰	۷۷۳۱	۱۳۸۸-۸۹
۱۴۲۱۲	۱۵	۲۱۸۵	۸۵	۱۲۰۲۷	۱۳۸۹-۹۰
۱۳۹۶۳	۲۸	۳۹۲۷	۷۲	۱۰۰۳۶	۱۳۹۰-۹۱
۱۵۸۰۴	۳۸	۶۰۵۱	۶۲	۹۷۵۳	۱۳۹۱-۹۲
۱۰۰۹۷	۱۷	۱۷۴۲	۸۳	۸۳۵۵	۱۳۹۲-۹۳
۱۴۹۷۸	۲۱	۳۱۳۱	۷۹	۱۱۸۴۷	۱۳۹۳-۹۴
۱۰۳۳۲۴	۲۴	۲۴۸۳۱	۷۶	۷۸۴۹۳	جمع
۹۳۹۳	۲۴	۲۲۵۷	۷۶	۷۱۳۶	میانگین دوره

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی - ادامه

عملکرد مالی (سود/ زیان) صندوق بیمه کشاورزی طی سال های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال)

سال زراعی	درآمدها	هزینه ها	سود/ زیان
۱۳۸۳-۸۴	۱۳۸۹	۲۷۶۲	-۱۳۷۳
۱۳۸۴-۸۵	۲۰۲۳	۳۹۰۳	-۱۸۸۰
۱۳۸۵-۸۶	۲۹۷۳	۵۸۳۷	-۲۸۶۴
۱۳۸۶-۸۷	۵۳۹۷	۵۳۳۰	۶۷
۱۳۸۷-۸۸	۷۲۶۹	۶۸۲۲	۴۴۷
۱۳۸۸-۸۹	۲۹۳۱	۹۶۱۶	-۶۶۸۵
۱۳۸۹-۹۰	۳۴۳۲	۱۴۲۱۲	-۱۰۷۸۰
۱۳۹۰-۹۱	۲۸۴۳	۱۳۹۶۳	-۱۱۱۲۰
۱۳۹۱-۹۲	۴۲۶۳	۱۵۸۰۴	-۱۱۵۴۱
۱۳۹۲-۹۳	۳۳۰۹	۱۰۰۹۷	-۶۷۸۸
۱۳۹۳-۹۴	۵۲۵۱	۱۴۹۷۸	-۹۷۲۷
جمع	۴۱۰۸۰	۱۰۳۳۲۴	-۶۲۲۴۴

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

- به استثنای دو سال ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ در مابقی سال‌های مورد مطالعه، صندوق بیمه با زیان مواجه بوده و کسری درآمدهای آن توسط بانک کشاورزی جبران شده است.
- بانک کشاورزی این میزان را به عنوان خالص مطالبات خود از صندوق بیمه لحاظ نموده که در واقع بیانگر بدهی دولت به بانک است.
- جبران کسری توسط بانک، به ویژه از سال ۱۳۸۹ که دولت به تعهدات خود در زمینه تخصیص بودجه مصوب به طور کامل عمل ننموده، با افزایش قابل توجه روبرو بوده است.
- در شش سال اخیر، عدم پیش‌بینی و عدم تخصیص اعتبارات مورد نیاز اجرای برنامه‌های سالیانه صندوق بیمه در قوانین بودجه (ماده ۳۲ اساسنامه) و نیز اعتبارات مرتبط با مازاد خسارت پرداختی (ماده ۳۳ اساسنامه)، منتج به استقراض صندوق بیمه از بانک کشاورزی (شروع بدهی از سال ۱۳۸۹) و افزایش بدهی‌های این صندوق به بانک مذکور شده است.
- بانک کشاورزی نیز علیرغم محدودیت‌های مالی مرتبط با ایفای تعهدات قانونی برای اعطای تسهیلات به بخش کشاورزی و محدودیت‌های نقدینگی خود نسبت به تامین مالی برای پرداخت سریع غرامت اقدام نموده که نتیجه آن افزایش مطالبات از صندوق بیمه کشاورزی و کاهش توان اعطای تسهیلات بوده است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

اعتبار مصوب و تخصیص یافته دولتی به صندوق بیمه کشاورزی طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال - درصد)

سال	اعتبار مصوب دولتی	اعتبار تخصیص یافته دولتی	نسبت اعتبار تخصیص یافته به اعتبار مصوب
۱۳۸۴	۱۰۵۱	۱۰۳۳	۹۸
۱۳۸۵	۱۱۵۱	۱۱۵۱	۱۰۰
۱۳۸۶	۲۱۰۰	۲۰۸۰	۹۹
۱۳۸۷	۴۳۹۰	۴۳۷۳	۱۰۰
۱۳۸۸	۵۷۹۲	۵۷۷۹	۱۰۰
۱۳۸۹	۶۵۰۰	۱۰۷۸	۱۷
۱۳۹۰	۶۵۸۳	۱۲۹۵	۲۰
۱۳۹۱	۸۵۰۰	۵۰۰	۶
۱۳۹۲	۵۰۰۰	۲۰۰۰	۴۰
۱۳۹۳	۱۵۰۰	۶۵۴	۴۴
۱۳۹۴	۱۱۵۰۰	۲۱۰۰	۱۸
۱۳۸۹-۹۴	۳۹۵۸۳	۷۶۲۷	۱۹

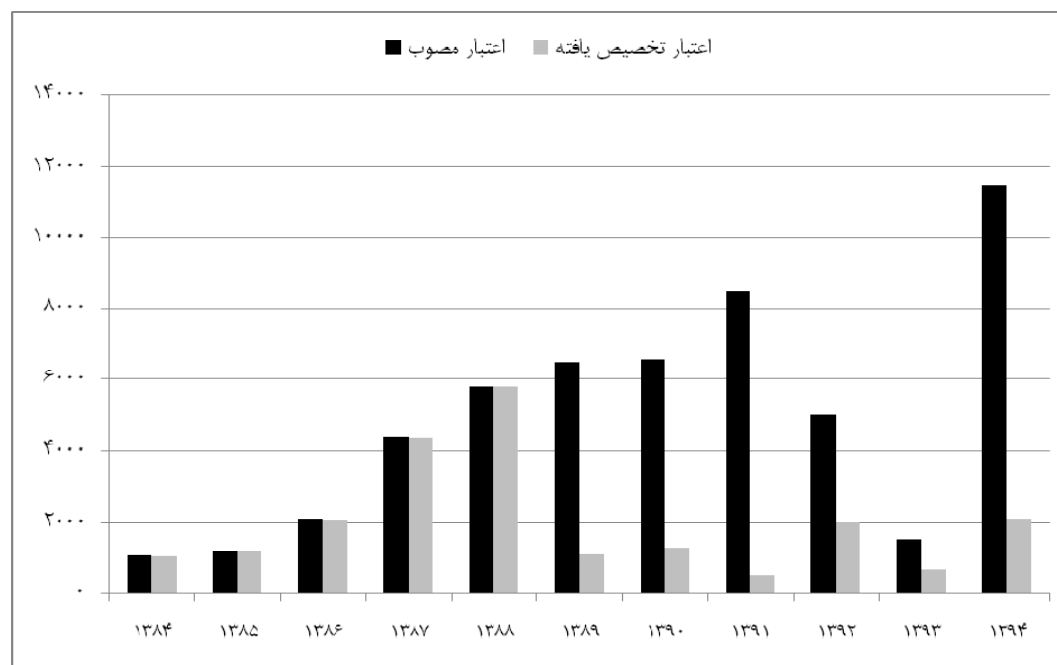
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی - ادامه

اعتبارات مصوب و تخصیص یافته به صندوق بیمه کشاورزی (میلیارد ریال)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

سهم اعتبار تخصیصی، حق بیمه دریافتی از بیمه‌گذاران و بانک کشاورزی در پرداخت غرامت طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴
(میلیارد ریال - درصد)

سال	غرامت پرداختی	اعتبار تخصیصی		حق بیمه دریافتی از بیمه‌گذار		پرداختی توسط بانک کشاورزی		سهم دولت در پرداخت غرامت
		مقدار	سهم	مقدار	سهم	مقدار	سهم	
۱۳۸۴	۲۷۱۶	۱۰۳۳	۳۸	۳۵۶	۱۳	۱۳۲۷	۴۹	۸۷
۱۳۸۵	۲۹۹۹	۱۱۵۱	۳۸	۸۷۲	۲۹	۹۷۶	۳۳	۷۱
۱۳۸۶	۴۱۵۹	۲۰۸۰	۵۰	۸۹۳	۲۱	۱۱۸۶	۲۹	۷۹
۱۳۸۷	۳۸۴۵	۴۳۷۳	۱۱۴	۱۰۲۴	۲۷	-۱۵۵۲	-۴۰	۷۳
۱۳۸۸	۵۰۲۵	۵۷۷۹	۱۱۵	۱۴۹۰	۳۰	-۲۲۴۴	-۴۵	۷۰
۱۳۸۹	۷۷۳۱	۱۰۷۸	۱۴	۱۸۵۳	۲۴	۴۸۰۰	۶۲	۷۶
۱۳۹۰	۱۲۰۲۷	۱۲۹۵	۱۱	۲۱۳۷	۱۸	۸۵۹۵	۷۱	۸۲
۱۳۹۱	۱۰۰۳۶	۵۰۰	۵	۲۳۴۳	۲۳	۷۱۹۳	۷۲	۷۷
۱۳۹۲	۹۷۵۳	۲۰۰۰	۲۱	۲۲۶۳	۲۳	۵۴۹۰	۵۶	۷۷
۱۳۹۳	۸۳۵۵	۶۵۴	۸	۲۶۵۵	۳۲	۵۰۴۶	۶۰	۶۸
۱۳۹۴	۱۱۸۴۷	۲۱۰۰	۱۸	۳۱۵۱	۲۷	۶۵۹۶	۵۶	۷۳
جمع	۷۸۴۹۳	۲۲۰۴۳	۲۸	۱۹۰۳۷	۲۴	۳۷۴۱۳	۴۸	۷۶
میانگین دوره	۷۱۳۶	۲۰۰۴	۲۸	۱۷۳۱	۲۴	۳۴۰۱	۴۸	۷۶

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

- طی دوره، به طور میانگین، ۲۴ درصد غرامت توسط حق بیمه‌های پرداختی کشاورزان جبران شده است (میانگین ۱۷۳۱ میلیارد ریال و در مجموع ۱۹۰۳۷ میلیارد ریال).
- ۲۸ درصد آن توسط بودجه تخصیصی جبران شده است (میانگین ۲۰۰۴ میلیارد ریال و در مجموع ۲۲۰۴۳ میلیارد ریال).
- مابقی (۴۸ درصد معادل ۳۴۰۱ میلیارد ریال به طور میانگین و ۳۷۴۱۳ میلیارد ریال در کل دوره) توسط بانک کشاورزی پرداخت شده که گویای متوسط سهم ۷۶ درصدی دولت در پرداخت غرامت است.
- در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ که بودجه اختصاص‌یافته بیشتر از غرامت پرداختی بوده، بانک کشاورزی پرداختی از بابت غرامت نداشته و به ترتیب از ۴۰ و ۴۵ درصد مازاد دریافتی (از صندوق بیمه) برخوردار بوده است.
- در سایر سال‌ها و به ویژه از سال ۱۳۸۹ به بعد با عنایت به کاهش سهم اعتبار تخصیصی دولت در جبران غرامات، سهم بانک کشاورزی در این جبران افزایش یافته که به عنوان بدهی دولت به بانک منظور شده است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

- از مجموع ۶۲۲۴۴ میلیارد ریال مطالبات بانک کشاورزی از صندوق بیمه، معادل ۳۷۴۱۳ میلیارد ریال آن از بابت غرامت و مابقی (۲۴۸۳۱ میلیارد ریال) از بابت هزینه‌های اجرایی، توسط بانک کشاورزی پرداخت شده که به ترتیب بیانگر سهم ۶۰ و ۴۰ درصدی هزینه‌های مذکور در مجموع مطالبات بانک کشاورزی از صندوق بیمه است.
- چنانچه این آمار بر اساس اطلاعات منتشر شده از صورت وضعیت بانک کشاورزی توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در دوره مشابه، بررسی شود، مجموع مطالبات بانک کشاورزی از صندوق بیمه در این دوره، معادل ۶۵۷۴۰ میلیارد ریال به شرح ۲۶۷۴۳ میلیارد ریال از بابت غرامت و ۳۸۹۹۷ میلیارد ریال از بابت هزینه‌های نظارت و ستادی است که به ترتیب گویای سهم ۴۱ و ۵۹ درصدی این هزینه‌ها از کل مطالبات است. دلیل تفاوت این آمار با آمار اذعان شده از سوی صندوق بیمه کشاورزی، روشن نبوده و ارقام بانک مرکزی، سهم بالاتر هزینه‌های نظارت و ستادی در اجرای برنامه بیمه کشاورزی ایران را نشان می‌دهد. به هر روی، سهم هزینه‌های اجرایی در برنامه بیمه‌ای، بالا بوده و این موضوع، مدیریت پرهزینه عملیات بیمه کشاورزی دولتی در کشور را نشان می‌دهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

نسبت خسارت بر پایه کل حق بیمه (غرامت پرداختی به حق بیمه‌های دریافتی) طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴
(میلیارد ریال - درصد)

سال	مجموع حق بیمه‌های دریافتی	غرامت پرداختی	نسبت خسارت
۱۳۸۴	۱۱۱۸	۲۷۱۶	۲۴۳
۱۳۸۵	۲۴۶۳	۲۹۹۹	۱۲۲
۱۳۸۶	۲۳۵۵	۴۱۵۹	۱۷۷
۱۳۸۷	۲۴۲۶	۳۸۴۵	۱۵۸
۱۳۸۸	۳۹۸۱	۵۰۲۵	۱۲۶
۱۳۸۹	۵۲۴۰	۷۷۳۱	۱۴۸
۱۳۹۰	۶۳۳۸	۱۲۰۲۷	۱۹۰
۱۳۹۱	۶۹۹۷	۱۰۰۳۶	۱۴۳
۱۳۹۲	۶۹۳۹	۹۷۵۳	۱۴۱
۱۳۹۳	۹۲۰۸	۸۳۵۵	۹۱
۱۳۹۴	۱۳۶۱۶	۱۱۸۴۷	۸۷
میانگین دوره	۵۵۱۶	۷۱۳۶	۱۲۹

بهبود نسبت خسارت در سال ۱۳۹۳: افزایش قابل توجه حق بیمه‌ها (۳۳ درصد) و کاهش غرامت پرداختی (کاهش خسارت)؛
بهبود نسبت خسارت در سال ۱۳۹۴: افزایش بالای حق بیمه‌ها (۴۸ درصد)

۱۳۹۷/۶/۱۴

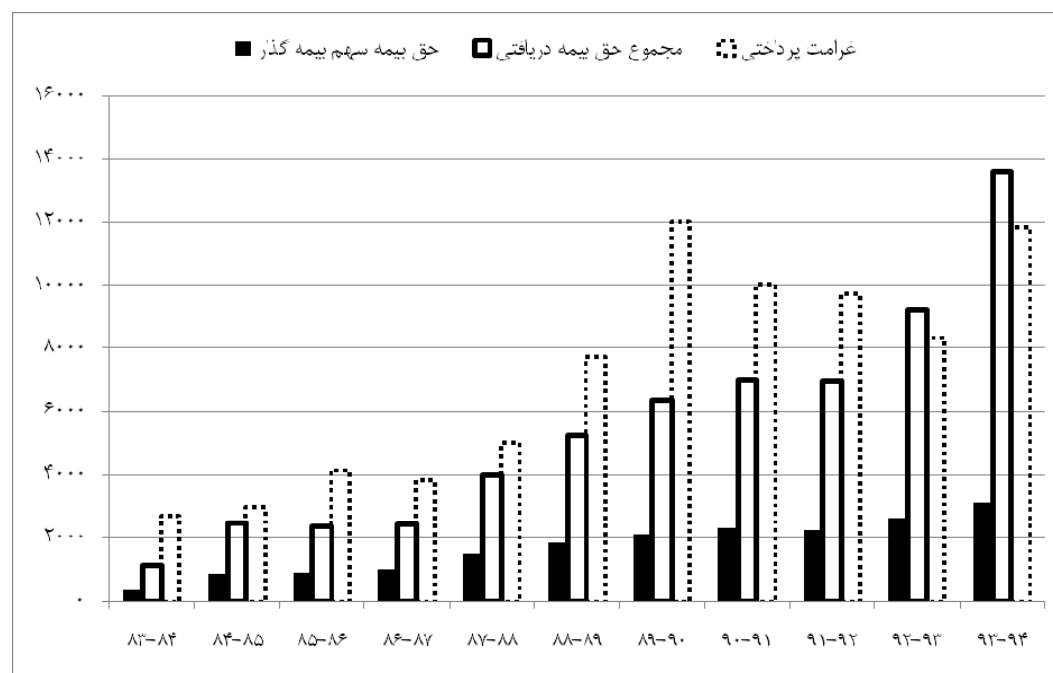
جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

مقایسه مجموع حق بیمه دریافتی، غرامت پرداختی و حق بیمه سهم بیمه‌گذار طی سال‌های
۱۳۸۴-۹۴ (میلیارد ریال)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی - ادامه

نسبت هیزل (نسبت هزینه‌ها به حق بیمه‌های دریافتی از کشاورزان) برای بیمه کشاورزی ایران طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (میلیارد ریال - درصد)

سال	کل هزینه‌ها (غرامت+هزینه‌های اجرایی)	حق بیمه دریافتی از بیمه‌گذاران	نسبت هیزل
۱۳۸۴	۲۷۶۲	۳۵۶	۷۷۶
۱۳۸۵	۳۹۰۳	۸۷۲	۴۴۸
۱۳۸۶	۵۸۳۷	۸۹۳	۶۵۴
۱۳۸۷	۵۳۳۰	۱۰۲۴	۵۲۱
۱۳۸۸	۶۸۲۲	۱۴۹۰	۴۵۸
۱۳۸۹	۹۶۱۶	۱۸۵۳	۵۱۹
۱۳۹۰	۱۴۲۱۲	۲۱۳۷	۶۶۵
۱۳۹۱	۱۳۹۶۳	۲۳۴۳	۵۹۶
۱۳۹۲	۱۵۸۰۴	۲۲۶۳	۶۹۸
۱۳۹۳	۱۰۰۹۷	۲۶۵۵	۳۸۰
۱۳۹۴	۱۴۹۷۸	۳۱۵۱	۴۷۵
میانگین دوره	۹۳۹۳	۱۷۳۱	۵۴۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی-ادامه

نسبت خسارت کشاورز، نسبت هزینه‌های اجرایی و نسبت هیزل برای بیمه کشاورزی ایران طی سال‌های ۹۴-۱۳۸۴ (درصد)

سال	نسبت خسارت کشاورز	نسبت هزینه‌های اجرایی	نسبت هیزل
۱۳۸۴	۷۶۳	۱۳	۷۷۶
۱۳۸۵	۳۴۴	۱۰۴	۴۴۸
۱۳۸۶	۴۶۶	۱۸۸	۶۵۴
۱۳۸۷	۳۷۵	۱۴۵	۵۲۱
۱۳۸۸	۳۳۷	۱۲۱	۴۵۸
۱۳۸۹	۴۱۷	۱۰۲	۵۱۹
۱۳۹۰	۵۶۳	۱۰۲	۶۶۵
۱۳۹۱	۴۲۸	۱۶۸	۵۹۶
۱۳۹۲	۴۳۱	۲۶۷	۶۹۸
۱۳۹۳	۳۱۵	۶۶	۳۸۰
۱۳۹۴	۳۷۶	۹۹	۴۷۵
میانگین دوره	۴۱۲	۱۳۰	۵۴۳

نسبت
خسارت
کشاورز
(نسبت
غرامت به حق
بیمه دریافتی
از کشاورز)

نسبت
هزینه‌های
اجرایی
(نسبت هزینه
اجرایی به حق
بیمه دریافتی از
کشاورز)

نسبت هیزل
(نسبت کل
هزینه‌ها به
حق بیمه
دریافتی از
کشاورز)

میانگین نسبت‌های مذکور در دوره مورد بررسی، از یک سو اتکای ضعیف بیمه کشاورزی به حق بیمه‌های دریافتی از کشاورزان و از سوی دیگر وابستگی بالای بیمه به حمایت‌های دولتی را آشکار می‌سازد.

۱۳۹۷/۶/۱۴

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یافته‌های پژوهش

در یک جمع‌بندی:

- * گستره بالای پوشش بیمه کشاورزی در کشور بدون حضور و مشارکت بخش خصوصی؛
 - * پوشش هر دو گروه ریسک‌های قابل مدیریت و غیر قابل مدیریت با عنایت به تاکید سیاست‌گذاران بر توسعه بیمه کشاورزی؛
 - * وابستگی فعالیت صندوق بیمه به پرداخت کسورات توسط بانک کشاورزی؛
 - * سهم پایین کشاورزان در پرداخت حق بیمه و پرداخت حدود ۷۰ درصد یارانه حق بیمه توسط دولت؛
 - * پرداخت غرامات بالا به سبب تواتر و شدت ریسک‌ها و
 - * فقدان بازار بیمه اتکایی داخلی و عدم بهره‌گیری از ظرفیت بازار بیمه اتکایی بین‌المللی
- همگی از دلایلی هستند که تداوم حمایت دولتی از بیمه کشاورزی در ایران را ضروری ساخته است. لیکن ساختار این حمایت می‌بایست در جهت کارا نمودن تغییر نماید.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشنهادهای سیاستی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

پیشنهادهای سیاستی

- ✓ ایجاد تحول در ساختار سازمانی با مشارکت بخش خصوصی؛
- ✓ بازبینی برنامه (طرح) عملیاتی بیمه کشاورزی؛
- ✓ قیمت‌گذاری دقیق محصول بیمه‌ای با توجه به خطرات؛
- ✓ هدفمندی یارانه‌های دولتی مصروف برای بیمه کشاورزی؛
- ✓ استفاده از ظرفیت بیمه‌های اتکایی خصوصی و بین‌المللی و
- ✓ کاستن از هزینه‌های اجرایی و عملیاتی.

پرواضح است که اقدامات مذکور عمدتاً در زمره اقدامات میان‌مدت و بلندمدت بوده و به هر حال به منظور پایداری بیمه کشاورزی در کشور می‌بایست مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

ایجاد تحول در ساختار سازمانی با مشارکت بخش خصوصی

- بیمه کشاورزی، رشته فعالیت پیچیده‌ای است که اجرای آن در هر کشوری نیازمند توان و تخصص بالای فنی، اجرایی و عملیاتی است و در مطالعه کشورهای منتخب نیز ملاحظه شد که بسیاری از این کشورها به منظور بهره‌گیری از توان بخش خصوصی در هر یک از زمینه‌های فوق‌الشاره، از بیمه بخش دولتی به سمت ساختار سازمانی مشارکتی دولت و بخش خصوصی در این صنعت حرکت کرده‌اند.
- در ایران با عنایت به عدم استفاده بهینه از ظرفیت‌های قانونی و تشکیلاتی موجود به منظور ورود بخش خصوصی به این عرصه، تمامی وظایف بیمه‌گری از طراحی تا اجرا بر عهده نهاد دولتی صندوق بیمه کشاورزی و پشتیبان مالی آن یعنی بانک دولتی کشاورزی است که طبعاً موفقیت آنها در گرو توان بالای فنی و اجرایی است.
- پرواضح است که نهاد دولتی به تنهایی نمی‌تواند در این عرصه نقش کارایی ایفا نماید. زیان بالای صندوق بیمه طی سال‌های مورد بررسی و وابستگی به منابع مالی بانک کشاورزی که به صورت انباشت مطالبات این بانک از صندوق تجلی نموده و در نهایت بار مالی سنگینی را بر دولت تحمیل می‌نماید؛ همچنین هزینه‌های بالای اجرایی و عملیاتی، همگی دلیل این ادعا بوده و لذا بیمه کشاورزی ایران به طور حتم می‌بایست به سمت و سوی یک بیمه بازارمحور حرکت نماید.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

ایجاد تحول در ساختار سازمانی با مشارکت بخش خصوصی

- از این رو، مدل مشارکتی دولت و بخش خصوصی برای ایران نیز پیشنهاد می‌شود؛ به گونه‌ای که از سویی حضور دولت در این مدل با حمایت به شکل پرداخت یارانه حق بیمه علاوه بر افزایش نفوذ بیمه منجر به کاهش بار مالی القاء شده به واسطه هزینه‌های اجرایی بالا به دولت و در نهایت پایداری سیستم بیمه‌ای شده و از سوی دیگر با حضور بازیگران بخش خصوصی در بازار، بر کارایی صنعت بیمه کشاورزی کشور افزوده شود.
- بخش خصوصی در مواردی همچون توزیع نوآورانه محصول بیمه‌ای و ارزیابی خسارت می‌تواند فعالیت نماید.
- اولین نقش دولت به منظور حضور بخش خصوصی در این بازار، رفع نواقص بازار و قوانین موجود به منظور تشویق مشارکت بخش خصوصی رقابتی صنعت بیمه در کشور است. اگر چه برخی تفاوت‌ها بین بیمه کشاورزی و سایر اشکال بیمه‌ای وجود دارد؛ لیکن اصول کلی حاکم بر قوانین و مقررات بیمه و قراردادهای بیمه از نظر قانونی برای بیمه کشاورزی نیز کاربردی است. لذا این قوانین ضمن تدوین شرایط متفاوت برای بیمه‌های کشاورزی هر جا که لازم باشد، می‌تواند به کار گرفته شود.
- همچنین دیگر مشوق‌های دولتی برای حضور بخش خصوصی می‌تواند اختصاص یارانه حق بیمه، یارانه هزینه‌های ارزیابی خسارت و یارانه هزینه‌های اداری و عملیاتی به بیمه‌گران خصوصی به مانند سایر کشورهای منتخب باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

ایجاد تحول در ساختار سازمانی با مشارکت بخش خصوصی

- موضوع پرداخت یارانه حق بیمه به بیمه‌گران غیر دولتی که در راستای اجرای الگوهای بیمه‌ای مورد تایید وزارت جهاد کشاورزی عمل کنند، در بند "ب" ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مورد توجه قرار گرفته است.
- همچنین بر اساس تبصره (۵) ماده (۱۷) قانون مذکور، صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی مجازند در راستای قانون بیمه محصولات کشاورزی به عنوان دستگاه بیمه‌گر عمل نمایند و دولت با عقد قرارداد با این صندوق‌ها، سهم خود اعم از یارانه حق بیمه و مابه‌التفاوت خسارت را به حساب آنها واریز می‌نماید.
- به علاوه حضور کارگزاران به عنوان عمده‌ترین کانال توزیع بیمه‌نامه‌ها، در حال حاضر، فرصت مغتنمی به منظور بهره‌گیری از مشارکت بخش خصوصی در بیمه کشاورزی ایران است.
- بدین ترتیب، ظرفیت چه به لحاظ قانونی و چه به لحاظ تشکیلات موجود، برقرار است تا نسبت به تشویق بخش غیر دولتی برای ورود به بازار بیمه کشاورزی اقدام شود.
- دولت نیز می‌بایست اساساً بر توسعه زیرساخت‌های بازار خطر مانند چارچوب قوانین قوی و توانمند، تلاش برای آگاهی عمومی، جمع‌آوری و مدیریت داده‌ها و اطلاعات و ظرفیت‌سازی متمرکز شود.
- در یک جمع‌بندی می‌توان چنین گفت که یک سیستم مشارکتی بیمه کشاورزی، با ایفای نقش دولت به عنوان تامین‌کننده یارانه، حمایت از حوادث فاجعه‌بار، تدوین قوانین و مقررات و توانمندسازی کشاورزان به لحاظ مالی و آموزشی و ایفای نقش بخش خصوصی در متمرکز شدن بر بعد تجاری (کسب درآمد)، توزیع (حضور فیزیکی)، نوآوری و دانش (تجربیات جهانی)، تعادل در بازار بیمه را ایجاد خواهد نمود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

بازبینی برنامه (طرح) عملیاتی بیمه کشاورزی

- در بررسی تجارب کشورها مشخص شد که طرح بیمه چندخطره محصول از کاربرد گسترده‌ای در جهان برخوردار است.
- در ایران نیز این برنامه بیمه‌ای برای بخش کشاورزی به اجرا درمی‌آید و تکیه شدیدی بر کاربرد آن برای تمام محصولات، کشاورزان و مناطق کشور وجود دارد.
- لیکن بایستی در نظر داشت که این طرح زمانی کارآمد است که بیمه‌گر نظارت دقیقی بر روی فعالیت‌های کشاورزی داشته باشد و خطرات تولید کشاورزی از طریق فعالیت‌های کاهش خطر، به حداقل رسیده باشند. به عبارت دیگر، ریسک‌های قابل مدیریت، تحت کنترل درآمده باشند. چنین وضعیتی عموماً در مزارع بزرگ حاکم بوده که تولیدکنندگان بر روی خطرات پیش روی خود کنترل دارند.
- پیچیدگی این محصول و نیاز به نظارت شدید به منظور کاهش مخاطرات اخلاقی و انتخاب نامساعد، منجر می‌شود تا تناسب آن با نیازهای کشاورزان خرد، کم باشد. این در حالی است که توسعه محصولات متناسب با خطر و نوع تولید (محصول کشاورزی) مانند بیمه‌های شاخص می‌تواند محدودیت‌های مربوط به این نوع طرح را کاهش دهد.
- لازم است تا دولت از تحقیق و توسعه در خصوص این محصولات حمایت نماید.
- در واقع در اجرای بیمه کشاورزی، انتخاب محصول بیمه‌ای متناسب، یک تصمیم سیاستی است که از جانب دولت اتخاذ می‌شود و از تجربه و دانش بخش خصوصی در این زمینه استفاده می‌شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

بازبینی برنامه (طرح) عملیاتی بیمه کشاورزی

- دولت می‌تواند در تامین مالی توسعه و تحقیق درباره طرح‌های نوآورانه، نقش ایفا کند.
- اقدام بعدی در این زمینه نیز حمایت دولتی در فراهم‌آوردن ملزومات اجرای چنین طرح‌هایی مانند ایستگاه‌های پیشرفته و مجهز آب و هوایی در کشور است.
- البته باید توجه داشت که توسعه محصولات بیمه‌ای، یک فعالیت بلندمدت بوده و سال‌ها طول می‌کشد تا مجموعه جامعی از محصولات به طور پایدار توسعه یافته و مورد توجه کشاورزان قرار گیرند. شاید به همین دلیل است که سیاست‌گذاران بیمه کشاورزی کشور تمایل و رغبت چندانی به سمت و سوی محصولات جدید نشان نمی‌دهند.
- به هر روی لازم است که محصولات جدید با کمک بخش‌های تحقیقاتی خصوصی، به دقت طراحی شده و قبل از اجرای کامل به صورت آزمایشی به مرحله اجرا درآیند. تجربیات بین‌المللی نیز نشان می‌دهد که این دوره آزمایشی می‌تواند از ۳ الی ۵ سال متغیر باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

قیمت‌گذاری دقیق محصول بیمه‌ای با توجه به خطرات

- قیمت‌گذاری محصول بیمه‌ای هم به مانند انتخاب آن بر عهده دولت است؛ بدین‌گونه که صندوق بیمه می‌بایست با همکاری دانشگاه‌ها، کارشناسان کشاورزی و ... همچنین کسب نظریات فنی بخش خصوصی نسبت به تنظیم نرخ‌های حق بیمه اکچوئری منصفانه و مقرون به صرفه برای کشاورزان اقدام نمایند.
- در مبنای تحقیق عنوان شد که سه عنصر اصلی بار فاجعه‌آمیزی، بار هزینه‌ای و خسارت مورد انتظار سالانه، تعیین‌کننده قیمت بیمه کشاورزی است. روشن است که در نرخ‌گذاری محصول بیمه‌ای در ایران مواردی همچون بار فاجعه‌آمیزی و بار هزینه‌ای به دلیل تامین جداگانه آنها با منابع مالی دولتی، مغفول مانده و نیز محاسبه خسارات سالانه انتظاری یا حق بیمه خالص بر مبنای توالی تعدد خسارت و شدت آن با روش‌ها و تکنیک‌های اکچوئری صورت نمی‌پذیرد.
- این در حالی است که روش‌های نرخ‌گذاری دقیق اکچوئری، در واقع توجه کشاورزان و دولت را به خطرات پیش‌روی تولیدات کشاورزی معطوف می‌کند که نتیجه آن از جنبه کشاورزان، تشویق به سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کاهش خطر و از منظر دولت، کمک به بودجه‌بندی خسارت‌های کشاورزی و ارزیابی مزایای طرح‌های مدیریت خطر در مقایسه با هزینه‌های سرمایه‌گذاری کاهش خطر می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

قیمت‌گذاری دقیق محصول بیمه‌ای با توجه به خطرات

- به عبارت دیگر، دولت با فهم خطرات پیش‌رو می‌تواند ارزیابی بهتری از مسوولیت‌های خود در زمان وقوع خطرات و بلایای طبیعی و ارائه استراتژی‌های مناسب مالی داشته باشد. البته نباید از نظر دور داشت که حق بیمه‌های اکچوئری در بازارهای رقابتی بیمه تعیین می‌شوند و مادامی که سیاست دولتمردان در قبال بیمه کشاورزی ایران، بیمه حمایتی و نه رقابتی است، تعیین حق بیمه بر پایه اصول اکچوئری محلی از اعراب ندارد؛ لذا حرکت توأمان به سمت جلب مشارکت بخش خصوصی در بازار بیمه ایران این راهکار را نیز به جلو خواهد برد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

هدفمندی یارانه‌های دولتی مصروف برای بیمه کشاورزی

- در تحلیل عملکرد مالی صندوق بیمه کشاورزی بیان شد که برنامه بیمه کشاورزی دولتی در ایران، برنامه‌ای پرهزینه است که به ویژه در سال‌های اخیر، دولت را در تامین مالی آن با مشکل مواجه ساخته است.
- در طول سال‌های دهه اخیر، دولت به طور متوسط ۷۰ درصد حق بیمه‌ها را یارانه داده و با احتساب منابع مالی هزینه‌شده از بابت هزینه‌های اجرایی و عملیاتی برنامه، همه‌ساله بار مالی سنگینی را تقبل نموده است. این در حالی است که ادامه پرداخت یارانه‌ها بدین صورت می‌تواند علائم قیمتی را از بین ببرد و تشویقی برای کشاورزان و دامداران در سرمایه‌گذاری به سمت فعالیت‌های کشاورزی پرخطر باشد.
- در گام اول به منظور کاستن از چالش مالی ایجادشده، دولت می‌بایست ضمن تحلیل مرتب پیامدهای مالی برنامه جاری، ترتیبی اتخاذ نماید که خطرات کوچک و تکراری توسط خود کشاورزان، مدیریت و کنترل شده و خطرات کم‌تکرار اما دارای خسارات شدیدتر به صنعت بیمه منتقل شوند؛ همچنین خسارات فاجعه‌بار به بازار بیمه اتکایی بین‌المللی منتقل شوند که البته اینکار می‌بایست با حمایت دولت انجام پذیرد.
- در گام بعدی لازم است که با اصلاح ساختار بازار بیمه کشاورزی کشور ضمن مشارکت بخش خصوصی، بخشی از منابع مالی مربوط به حق بیمه‌های یارانه‌ای و سایر هزینه‌ها به منظور تکمیل زیرساخت‌های بازار خطر همچون افزایش آگاهی و آموزش کشاورزان در زمینه مدیریت ریسک، جمع‌آوری و مدیریت داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز بیمه‌گر، تحقیق و توسعه محصولات و طرح‌های بیمه‌ای و ایجاد چارچوب نظارتی و قانونی هزینه شود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

هدفمندی یارانه‌های دولتی مصروف برای بیمه کشاورزی

- دسترسی بیمه‌گر به آمار و اطلاعات دقیق کشاورزی و اطلاعات آب و هوایی، کمک موثری به وی در ارزیابی مناسب خطرات و طراحی و قیمت‌گذاری اکچوئری دقیق محصولات بیمه‌ای می‌نماید. سازمان‌های دولتی مسوول در این زمینه مانند وزارت جهاد کشاورزی و سازمان هواشناسی می‌بایست با ایجاد و مدیریت بانک‌های اطلاعاتی متمرکز، چنین اطلاعاتی را در اختیار بیمه‌گر قرار دهند. همچنین به منظور اجرای طرح‌های بیمه‌ای شاخص نیاز به حمایت دولت در ایجاد ایستگاه‌های هواشناسی مجهز در کشور است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

استفاده از ظرفیت بیمه‌های اتکایی خصوصی و بین‌المللی

- در بررسی بیمه اتکایی در کشورهای منتخب مشخص شد که اکثر آنها علاوه بر برخورداری از بیمه‌گر اتکایی ملی (دولتی)، از ظرفیت بیمه اتکایی خصوصی و بین‌المللی نیز بهره می‌برند و این به دلیل گران بودن بیمه‌های کشاورزی است.
- در حالی که در ایران تمامی تعهد بیمه کشاورزی و نیز تعهد مدیریت بحران توسط دولت تضمین شده و بازار بیمه اتکایی شکل نگرفته است.
- زمانی مداخله دولت به عنوان تنها بیمه‌گر اتکایی توجیه‌پذیر است که بازار بیمه کشاورزی به اندازه کافی برای جذب بیمه اتکایی بخش بین‌المللی بزرگ نشده باشد و این در حالی است که بازار بیمه کشاورزی ایران از گسترش مناسبی به منظور برخورداری از ظرفیت بازارهای بین‌المللی بیمه اتکایی برخوردار است.
- همچنین در اختیار نبودن بیمه اتکایی خصوصی داخلی موجب تعهد همه‌جانبه دولت در این بازار شده است. در حالی که تضمین دولت می‌بایست برای لایه‌های بالایی خطر که در تعهد بیمه‌های خصوصی نمی‌گنجد، قرار گیرد.
- ظرفیت قانونی لازم در خصوص ورود بیمه‌گران اتکایی غیر دولتی به بازار بیمه کشاورزی با پرداخت یارانه حق بیمه به آنها در بند "ب" ماده (۳۲) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی تصریح شده است.
- در مجموع باید گفت که زنجیره بیمه کشاورزی با حضور دولت، بیمه‌گران و بیمه‌گران اتکایی، شکل منسجمی به خود می‌گیرد و با حذف هر یک از این حلقه‌ها، صنعت مذکور در بلندمدت، پایدار نخواهد بود.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

کاستن از هزینه‌های اجرایی و عملیاتی

- هزینه‌های اجرایی و عملیاتی بیمه کشاورزی در ایران که این سیاست را بسیار پرهزینه نموده است، محتوم به کاهش است.
- اقدام دولت در این زمینه علاوه بر ایفای نقش نظارتی توانمند به منظور کاهش هزینه‌های غیر ضروری، تدوین دستورالعمل‌های کاری مناسب است؛ به گونه‌ای که به تشریح نحوه و چگونگی صدور کارآمد بیمه‌نامه‌ها، ارزیابی خسارت و توزیع، پرداخته و رویه‌های کاری کنونی را دچار تحول نماید. (عمدتاً فعالیت‌های ارزیابی خسارت و توزیع، فرآیندهای پیچیده و گرانی هستند).
- استفاده از تجربیات بین‌المللی در این خصوص با ایجاد زمینه شرکت کارشناسان کشاورزی و متخصصین بیمه در دوره‌های آموزشی و بهره‌گیری از بهترین اقدامات آنها می‌تواند مفید واقع شود.
- به عنوان نمونه از مواردی که می‌توان در چنین دستورالعمل‌هایی بدان اشاره نمود استفاده از ظرفیت تعاونی‌ها و تشکلهای کشاورزی به منظور توزیع بیمه‌نامه‌ها است که بیان شد کشورهای منتخب از این کانال توزیع بهره می‌برند و در کنار آن، پرداخت وام به کشاورزان را نیز منوط به بیمه نمودن فعالیت‌های کشاورزی خود می‌کنند. این اقدام در کنار کاستن از هزینه‌ها، کمک موثری به توسعه بیمه کشاورزی خواهد نمود. این موضوع در ماده (۳۱) اساسنامه صندوق بیمه کشاورزی نیز دیده شده است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش های برنامه ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

با سپاس از توجه و همراهی شما

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تعاریف و مفاهیم بیمه‌ای

الف) بیمه (Insurance): ، قراردادی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر، در صورت وقوع یا بروز حادثه، خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد.

ب) بیمه کشاورزی (Agricultural Insurance): نوعی بیمه است که به موجب آن فعالیت‌های کشاورزی در مقابل مخاطرات جوی (مانند تگرگ، طوفان، سیل، صاعقه، یخبندان، خشکسالی و ...) و بیماری‌ها و حوادثی مانند زلزله مورد تأمین قرار می‌گیرند و خسارت مالی وارد به کشاورز بیمه‌گذار در دوره کاشت، داشت و برداشت (مدت اعتبار بیمه‌نامه) تا میزان مورد تعهد بیمه‌گر، مندرج در قرارداد بیمه جبران می‌شود.

ج) بیمه‌گر (Insurer): شرکت یا مؤسسه مجازی است که طبق قوانین و مقررات مملکتی و ضوابط فنی به عملیات بیمه‌گری، یعنی قبول ریسک و تعهد جبران خسارت، اشتغال می‌ورزد.

د) بیمه‌گذار (Policyholder): شخصی که قرارداد بیمه را منعقد و پرداخت حق بیمه را تعهد می‌کند.

ه) قرارداد (بیمه‌نامه) (Policy): قراردادی است که به موجب آن یک طرف (بیمه‌گر) متعهد می‌شود در ازای دریافت حق بیمه از طرف دیگر (بیمه‌گذار) در صورت وقوع حادثه، خسارت وارده به او یا شخص ذینفع را جبران کند یا مبلغ معینی را به وی یا شخص ذینفع بپردازد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تعاریف و مفاهیم بیمه‌ای

(و) **مورد بیمه (Insured):** محصول، فعالیت یا خدمتی است که جبران زیان‌های وارده در اثر عوامل تحت پوشش بیمه آن، موضوع بیمه‌نامه قرار می‌گیرد.

(ز) **عامل خطر (Risk):** خطر عبارت است از واقعه‌ای که در زمان کم و بیش دور و نزدیک احتمال وقوع داشته باشد و بتوان درجه احتمال وقوع آن را محاسبه کرد.

(ح) **حق بیمه (Premium):** مبلغی است که بیمه‌گر در ازای پذیرش خطر، طبق قرارداد بیمه از بیمه‌گذار مطالبه می‌کند.

(ت) **غرامت (Indemnity):** مبلغی است که معمولاً عامل زیان به عنوان جبران ضرر وارده باید به شخص یا اشخاص زیان‌دیده بپردازد. در بیمه، غرامت شامل مبلغی است که بیمه‌گر متعاقب یک خسارت به شخص ثالث زیان‌دیده می‌پردازد و هم شامل زیان یا خسارتی است که بر خود بیمه‌گذار به علت وقوع خطر وارد می‌شود و بیمه‌گر با دریافت حق بیمه متعهد پرداخت آن گردیده است.

(ی) **نسبت خسارت (Loss Ratio):** نسبت غرامت‌های پرداختی به حق بیمه‌های دریافتی در یک دوره بیمه‌ای (مربوط به عملکرد دوره‌ای که این خسارت‌ها در جریان آن اتفاق افتاده‌اند).

(ک) **بیمه اتکایی (Reinsurance):** قراردادی است که به موجب آن شرکت بیمه (بیمه‌گر مستقیم)، قسمتی از خطرهای مورد تعهد خود را نزد یک یا چند شرکت بیمه دیگر (بیمه‌گر اتکایی)، بیمه می‌نماید. انواع قراردادهای بیمه اتکایی شامل موارد زیر است:

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تعاریف و مفاهیم بیمه‌ای

بیمه اتکایی اجباری (قانونی) (Legal reinsurance): به موجب قانون، شرکت‌های بیمه موظفند قسمتی از تعهدات بیمه‌ای خود را نزد یک شرکت بیمه دولتی واگذار نمایند.

بیمه اتکایی اختیاری (Facultative reinsurance treaty): بیمه‌گر مستقیم، ریسک معینی را به بیمه‌گر اتکایی پیشنهاد می‌کند و بیمه‌گر اتکایی در رد یا قبول آن مختار است.

بیمه اتکایی مازاد سرمایه (Surplus): در این قرارداد طرفین توافق می‌کنند هرگاه سرمایه بیمه یا مبلغ بیمه‌شده از حد معینی تجاوز کند، مازاد آن بر عهده بیمه‌گر اتکایی باشد.

بیمه اتکایی مازاد خسارت (Excess of loss): در این قرارداد، بیمه‌گر اتکایی در صورتی تعهد دارد که خسارت از حد معینی تجاوز کند.

بیمه اتکایی مشارکت (Quota share): در این قرارداد، بیمه‌گر مستقیم تعهد می‌کند که درصدی از معاملات بیمه‌ای مشخصی را از تاریخ معینی به بیمه‌گر اتکایی واگذار نماید. بیمه‌گر اتکایی نیز متعهد به قبول آن است.

بیمه اتکایی مازاد نسبت خسارت (مازاد زیان) (Stop – loss reinsurance): در این قرارداد، بیمه‌گر اتکایی در ازاء دریافت درصدی از مجموع حق بیمه‌های صادره توسط بیمه‌گر مستقیم، در مدت معینی تعهد می‌کند در صورتی که مجموع خسارت‌های پرداختی بیمه‌گر در آن مدت از درصد معینی از حق بیمه‌های دریافتی تجاوز کند، زیان او را جبران نماید.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تعاریف و مفاهیم بیمه‌ای

لازم به ذکر است که قراردادهای مازاد خسارت و مازاد نسبت خسارت، قراردادهای اتکایی غیر نسبی (Non – proportional reinsurance)، هستند که در آن، تقسیم تعهد براساس خسارت‌های احتمالی، اهمیت و تعداد آنها صورت می‌گیرد. لیکن قراردادهای مشارکت و مازاد سرمایه، قراردادهای اتکایی نسبی (Proportional reinsurance)، هستند که در آن، ملاک تقسیم تعهد بین بیمه‌گر و اگذارنده و بیمه‌گر اتکایی، سرمایه بیمه است. علت نسبی نامیدن قراردادهای مذکور این است که تعهدات به نسبتی از سرمایه بیمه به بیمه‌گر اتکایی واگذار می‌شود.